

PARALELE

številka 18

*Sosed
tvojega
brega*

2014

Koper, 31. maj 2014

mentor

Cenjeni literati, spoštovane bralke in bralci Paralel

Letošnja 18. številka Paralel je v virtualni obliki, toda udeleženci letošnjega razpisa *Sosed tvojega brega 2014*, ki jima je ta številka namenjena, so še naprej zelo realni. Tako v življenju kot tudi v svoji literarni ustvarjalnosti. Večina prispelih stvaritev sloni na življenjskih (pre)izkušnjah, na dogajanju v sodobni družbi in odmevih teh dogodkov v senzibilnih dušah literatov.

Na letošnji razpis se je prijavilo in svoja dela poslalo 41 avtorjev. Seveda je to precej manj od lanskega rekordnega leta, ko se je na razpis prijavilo 52 avtorjev. Glede na to je bila tudi izbira nekoliko skromnejša tako po kvaliteti kot tudi po pestrosti prispelih del. Predvsem se pozna pri proznih delih.

Pri poeziji je približno ducat avtoric in avtorjev, ki imajo že izoblikovan in dokaj prepoznaven pesniški stil. Njihova dela ohranjajo kakovostno ravnen. Kakšnih posebnih presenečenj in večjih nihanj pri kakovosti pesmi ni zaznati. Vsebinsko pa je zaznavno povečanje družbeno angažiranih, kritičnih besedil, kar je odziv avtorjev na aktualne razmere v družbi.

Nekateri prozni teksti so poskusi pisanja (avto)biografskih zgodb, za katere bi lahko rekel, da so zamujene priložnosti. Zamujene priložnosti predvsem zaradi tega, ker je v teh zgodbah premalo literarnega in je pretežno (p)opisovanje nekih dogodkov iz življenja brez »začimb«, ki bi temu besedilu (do)dajali tudi literarno-umetniško noto.

Podobno se bi dalo ugotoviti pri nekaterih pesniških prispevkih, ki bi lahko sodili v kategorijo ljudskih (po hrvaško »pučkih«) pesmi. Ta vrsta poezije nagovarja ljudi najpogosteje s preprostim jezikom in jim prenaša sporočila brez uporabe zahtevnih metafor in drugih pesniških »orodij«, ki nekoliko zamegljujejo vsebino in zahtevajo od bralca večjo zbranost pri

branju. Ne gre za podcenjevanje tovrstne poezije, sploh ne. Čeprav jim sodobna kritika ni ravno naklonjena, tovrstne pesmi imajo svoje bralce. Opozoriti želim na pogosto napako tovrstnih prispevkov, ki so prispeli na letošnji razpis, in sicer na forsiranje rime za vsako ceno in pomanjkanje prave vsebine. Samo rimanje zadnjih besed dveh zaporednih vrstic/stihov še ne pomeni, da je napisano besedilo pesem. Tudi vsebina pesmi je pomembna, ker samo nizanje nekih fraz, floskul ali parol ne more biti pesem. Poenostavljeno povedano, poezija je prenašanje sporočil na poseben -poetični način in to mora izžarevati iz pesmi. To je tisto »nekaj« kar pritegne bralca, da pesem prebere do konca.

Prispelo je tudi nekaj pesmi za otroke, ki so (razen nekaj častnih izjem) bolj pesmi, ki govorijo o otrocih ali o nečem kar naj bi zanimalo otroke. Pesmi delujejo otročje, sam pa bi jih težko (o)kvalificiral kot »otroško poezijo«. Pisati za otroke je zahtevna naloga, obenem pa vsaka priložnostna pesmica napisana svojim vnukom ali vnučkam ob rojstnem dnevu ali godu še ni poezija, ki je primerna za pošiljanje na literarne natečaje.

Prepričan sem, da so podobne nasvete nekateri avtorji že slišali od drugih selektorjev, toda mislim, da jih je potrebno na vsake toliko časa ponoviti, da se ne pozabijo. Vsekakor te besede niso zapisane z namenom, da literarne entuziaste odvrnejo od pisanja, temveč za to, da v prihodnje pri pisanju oz. pri pripravi besedil za natečaje ali objavo posvetijo večjo pozornost tako formi kot tudi vsebini, da svoja dela izboljšajo, da bodo »užitna« tako za širši krog bralcev kakor tudi za kritična peresa literarnih poznavalcev. Dokler se pesem ali prozno besedilo bere v ožjem krogu ljudi, ki jim je tudi namenjena, in jih le ti kot takega sprejemajo, je vse v redu, če pa se to besedilo pošlje na razpis ali za objavo v literarni reviji, potem to besedilo mora izpolnjevati določene kakovostne kriterije.

Ne glede na teh nekaj kritičnih besed je potrebno zapisati, da se literati, ki živijo v Sloveniji in pišejo v drugih jezikih, srečujejo že šestintridesetič, da se je znotraj tega gibanja izdvojilo kar nekaj avtorjev, ki so dosegli zavidanja vredno kvaliteto raven in objavili precej knjig. Ne nazadnje, kar nekaj »sosedov« je uvrščenih v ravno objavljeno prvo antologijo manjšinske in priseljske književnosti v Sloveniji, ki jo je založilo Društvo slovenskih pisateljev. To je tudi rezultat izmenjave izkušenj ter pozitivne energije in prijateljskih vezi, ki so jih med avtorji stkala ta srečanja.

Jure Drljepan

Vsi naši sosedi v letu 2014

Milan Aničić

Dragan Arsenijević

Josip Bačić

Elena Bulfon Bernetič

Sonja Cekova Stojanovska

Dušan Cunjak

Miloš Djonović

Jure Drljepan

Marie-Helene Esteoule-Exel

Pepe Garcia Gonzalez

Dijana Harčević Čatić

Rick Harsch

Vida Herga

Nebojša Ignjatović

Smiljana Ilić

Mirjana Jerotić

Branka Kamenšek

Zdravko Koki Kokanović

Katica Kopasić

Ivan Korponai

Danica Krajnc

Zlatko Kraljić

Marko Krezić

Franjo Magaš

Biljana Milovanović Živak

Željko Perović

Sasikala Perumal

Vinko Piljagić

Đorđo Radović

Mathias Rambaud

Senada Smajić

Jordan Stavrov

Milica Steković

Dušan Šabić

Ostoja Šobot

Katica Špiranec

Velimir Turk

Vladimir Vekić

Ramiz Velagić

Mila Vlašić

Rade Vučkovac

Senada Smajić

Ničija djeca

Ničiju djecu ne možemo izgubiti.

Ničija djeca se ne gube, jer znaju
da im je kuća na svakom uglu
i u prolazniku odmah prepoznaju
strica ili tetu.

Nikad nećemo izgubiti ničiju djecu.

Ničija djeca prije spavanja
proučavaju zemljopisne karte
ucrtane u kamenim svodovima
mostova iz predgrađa, dok
poput Aladina, što duha svoga
iz lampe doziva, trljaju male kompase
pod prslucima iz providno blijede kože

da se mogu snaći i u polusnu

dok po svu noć putuju

s junacima iz nečujne bajke.

Ničijoj djeci je nadarenost snalaženja prirodna.

Ničija djeca i kad žele ne izgube se
jer smo im pomogli razraditi široku mrežu
utabanih puteljaka: od predgrađa do centra
s tezgama punim kojekakvih dobrot
i vrteški oko fontana sa sićom želja
i vodoskocima usred zaštićenih parkova
u kojima nema pasjih lutalica
što naskakuju kante
i ničija djeca, doista, imaju tu sreću

da u zaštićenim parkovima susreću
samo džukele sa šeširićima
preko oborenih ušiju
što im poglede skrivaju
dok mirno šeću s damama
na kratkom lancu

pa i ne strepimo više
da im se išta lošije može desiti.

Zbilja, ničiju djecu nećemo izgubiti.
Ničija djeca se jednostavno ne mogu izgubiti
jer smo im stvorili normalne uvjete
za sasvim slobodan i siguran rast
ma gdje god da su
i
u bilo kojem trenutku.

Kad si na dnu

sam si

korito u koritu
tok uglavljen u toku
i plač pod kapkom

ne razlikuješ više

kapi od rijeke
svaka je more što sniježi

u dubini se ne vidi

pahuljice su anđelski leševi
bije le plesačice iznad visoko gorskih
koraljnih dimnjaka, što bljuju magmu

kad si dugo na dnu
sam si

čuješ

svoje srce, što odjekuje
kao topot osakaćenih
pegaza, težinu zakržljalih krila
osjećaš na prsnim kostima

odozdo zuriš u lakoću
pačjeg hoda uz vodu
(uvijek hodaju u paru, a uzlete s jatom)
ne daju se tek tako uhvatiti u led
kristalno jasne površine

kad si na dnu samo pedalj dublje
od drmusanja svjetla, čine ti se bezbojne
Rusalkine oči, nema modrine
koja bi ti pokazala smjer toka

osjećaš

vuče te kao vlas, što će se sad pa sad
otrgati od bola
vlasišta

i ne možeš ništa

i volio bi, samo ne smiješ
upitati se zašto si sve sličniji kamenu
koji ne osjeća tok u toku
ni korito na svom hrptu

volio bi, ali ne možeš
odlijepiti se od sluzavog daha
algi oko svoga vrata.

Kerberske kapije

Svako malo zaškripi poneka kapija
što mrtve od živih razdvaja.

Ni molitvom
ni preklinjanjem, a ni proklinjanjem
se ne da podmazati.

Cvilež nas prati i kad se kapija zalupi.
Potom neosjetno
kao ružino ulje iz venućih lati
s jekom hlapi.

Kad smo dugo među humcima
svakim dahom povijamo ramena
i lopatice same od sebe
naprave humak na leđima.

Zlatnim riječima nas dozivaju
skamenjeni glasovi. Svi tvoji, moji
naši su, na kraju krajeva
i mi njihovi

tu i tamo

neka jeza se uhvati za drhtuljak kosti
da se sav ukočiš kao štanga, nemoćna
da se oslobodi tijela, što se kao zmija
oko nje svija

sve dok ne prepukne nešto iznutra

da potom i ne znaš više
da l' tako zgrbljen
suzama rosiš travu
il' ti trava rosom suzi lice

ne znaš više

da l' pod busenjem tražiš
dodir pokopanog zagrljaja
il' sebe u zagrljaju
pokopanog dodira.

Pred noć palimo svijeće.
Oreol svijetlog kruga obasja krunicu.
Odbrojavamo molitve.
Punina voštanog plača klizi glatko
kao oprost s jezika. Dogori u nama
tik prije nego što se stopimo s tamom.
U njoj smo samo svoji.
Uz sve naše.

Velimir Turk

SAM SVOJ GOSPODAR

brzo sam shvatio korake sitnih satova
domaćeg i ne
tuđeg krajolika
ubrzao sam korak da vidim zadnji bljesak seoskih oranica
a što sam mislio nisam vidio
močvaru punu otpalih kišnih kapi na stazama kukurijeka
okrenuo sam i taj list
vidio sam što sam mislio
ulizice u vrhovima bjesnila
kako dolaze onako kao da su pobjednici nekog svemirskoga rata
sjeo sam na krtičnjak
kružio usnama i pjevao molitvu beskućnika
znao sam da je to kraj svih mijena unutar orbite tektonskih pokreta
ali nisam ostao samo na tome
ubrzao sam broj okretaja na veličinu Ludolfovog broja da smanjim
zaostajanje
u razvoju postojećega životnoga kruga
i postao sam sam svoj gospodar

ZEMLJA

daleko na onoj strani
vidio sam suton kako bježi
obrisima samoga noćnoga straha
a u blizini još malene cipele zaboravljenoga svetonazora
osjećao sam se kao Trnoružica
san je bio krošnja svih ljudi jednoga davnoga svijeta
bila je tama in noć je izlazila samo da ustane iz kreveta
danom sam dodirivao usne
i rukama grlio obraze
njena je slika visjela kao slagalica nekoga drugoga podneblja

DANAS

danas kada je zora gledala bijele oblake
hodale su priče
uzdasi su
noć svoju mirisali nad grmovima uvenuloga lišća

danas je opet kožom mojom plovio san o tebi

danas u podne zvijezda je naša gmizala mrtvim glasom
kroz ostatake gnjezda neznanih civilizacija

danas je sasvim sama prstom svojim puzala kap nestalih bistrih voda

danas na večer u zrakopraznom miomirisu epifitskih lišajeva
učitelj je opet matematiku okužio fraktalnim kaosom entropije
da su učenici mogli naslutiti nesmisao indikatora konačnoga cilja
nezaposlenost
siromaštvo
depresiju
i konačan egoizam smisla u nebeskom plavetnilu nesmisla sadašnjosti

danas je opet noć dokazala spiralu evolucije
i ne Darwina
i ne Einsteina
tek duh nagrađenih učenika koji su nestali u duhovima prosječnih
uspješnih ljudi

govorom suhih mi usana
vjerovao sam da korake stvaram
a noć se je u meni zibala svakoga dana
baš kao krošnje njenih njedara
jer su zorili grijehovi blizinom njenenoga dodira

govorom sam silazio u snove neditnutih usana
makar sam znao da nisam sam
trčao sam za bistrim kapima nedalekih svitanja
koja su opisivala zvjezdanih staza ples
da bih uhvatio zadnji vlak

govorom u sav glas usne sam njene viđao
kao ukras u muzeju voštanih figura
svaki puta kada su prolazak svoj nagovještale
šarene ptice uzdaha
na kolesjeku stare napuštene pruge

govorom je pjevušio osmjeh
njenih koraka
svaki sat i svaku sekundu
kada shvatih da se je ostvario siguran dolazak
a kraj svih muka je stajao na kraju svojega puta

govorom sam osjetio srce u njenim grudima
kao da simfoniju svoju ponavljaju krugovi smiraja
laganim dodirom usana osjetio sam
pjesmu duginih boja
kako šire miris beskraja

govorom mokrih mi usana
žuborila je lastavica
u svim kutovima i oblicama prostora
vremnskim strojom putovao je zvuk
valova koji pozdravljaju sunce

Željko Perović

RUŠEVINA

Večer, ponedjeljak, *kao i obično*
jutarnja kava, i čitaonica je jedino
što pokupiš u pauzi, inače sisaš
oblak – ponovno
leti majska pilotkinja, zavija
trepavicama, tvoje naočale
s dioptrijom na rezervi,
podsjećanje na jučer, danas,
sutra žulja okulare – zatim
raspršenje zakrije konture,
kako da se vratiš u san,
da li je još pratiš, jesi li se
dovoljno izgubio, pišući i dišući
svima si rastrubio da aktivist
u kulturi gori i vješa stol na klin,
(nešto se duri) kakav trenutak
još i grize dok se probija iz krize,
i stvaralačke i palanačke, ponekad
uspije da skrši i sve svoje oblike i
zablude (je l' još uvijek krije
lice u prosjaju jutra –
današnje više pjeskari oči), *tvoja*
naivnost je preblaga opsesivnost,
javlja se glas (da, da, sveta Dada
– svijet se otvara u cvijet i ruši,
iznova i opet)

U PREDVEČERJU, PRED NEVRIJEME

*(kako je nekada dobro biti kod kuće i
samo buljiti kroz prozor)*

palucaju vatreni jezičci, prsti klize
za daleke horizonte, veduta je sad
susjedno sljeme, sad jezikovo sjeme,
svaka misao pojmovnik ustrajnih
glasova prolaznosti, lagana
od poznate neprestane gladi, cijedena
kroz koprenu grla; vrijeme je već
sasvim nejasno područje, pod kožom
rominja – neka riječ, čista matična
mliječ, membrana, u sebi zbrana,
od ritma rimā u položaju sve i ništa
sluteći, u polju ništa narušavajući,
kad –

prostor odzvanja od nijemog stenjanja:
prsata susjeda Fadila na balkonu je
rublje pokupila, gola, i nije te opazila,
u tom vlažnom predvečerju pred
nevrijeme, kad su ti prsti klizili
iza mokrih obzora i pod kožom –
dugo je još rominjalo

TA NJENA STVAR

kada ti prilazi – val je čistoga dodira,
možda ipak...nemoguće postaje i na dlanu
zastaje što u nutrini pulsira (pokreti se
produžavaju, pogledi usporavaju, sa svakim
dahom sve je opojnija, u svakoj molekuli
možeš je osjetiti i osjećati, ne znajući
koliko je prokletstvo i koliki dar ta njena
stvar što u tebi zaustavlja trenutak) i to je
sve što u životu slijediš

ŠAPTAJ

u devet puta devet sija
devet sunčanih pjena
u devet sjena, devet vatri
u Fluidu u javrovom vrtu
topi devet esencija, svaka
kap drhtaj, svaka
u devet, svaka šaptaj,
daj, daj, tu i sada,
u jutarnjim koracima,u
jedva pomacima u devet
nosi što te rosi, svaka kap
drhtaj, svaka šaptaj – sad,
sad se daj

POD SVODOM

neonska mjesečina, svečanost
nosi korak, polusvijet diše
i otvara treće uho, mrmlja
mantre, pokreće
os među bokovima, u transu
njišu se zavjese, otvorene su
svesmjerne raskrsnice, lebde
osmjesi s panoa, i to je sada
svijet, ritmiziran prema ritmu
svega uokolo, cvjetaju aluzije,
zanosi te u iluzije, *jedva*
dočekah ovo proljeće,
puhneš pod svod, i mačak si
i maslačak, raznesen na sve
strane, zatim se nađeš na nekoj
hrpi zaboravljene arheološke
iskopine i dahneš – zar već
sviće

Zlatko Kraljić

kada boli

opečeno srce umačem u izvor i on zavri
moja se krv zaustavila i čeka
autobus je prepun i samo su stojeća mjesta
kod kočenja prvi popadamo
ja sam srećković i moj je pogled žensko međunožje
moje vrijeme čeka, boli
neispijeno pivo samuje i ne daruje svoje talente
bog je ljutit jer talenti nisu badava
nazire se pakao rasprostrt po oglodanim gmajnama
kada boli, namačem glavu u murske mlake
žensko međunožje je bit, sve je ostalo ukras
djeca vise s drveća, pjevaju hvalospjeve
bog je ljutit, preporučuje zračni jastuk
ne držimo se rimokatoličke vjere, ekstremisti smo
slavimo nagrade koje nas umrtve, miluju
kada boli, gazimo prijatelje
koji nas paze
kada boli, ludujemo
kada boli, praznimo rezerve
koje nisu državne
sve je ostalo ukras

u kutu

u kutu leži mrtvo truplo televizora
razbio sam ga, izgazio, ispovraćao
crne sam sate imao
u susjednom stanu netko je razbijao
paradajzovom ženinom glavom
na zidu krvave mrlje pravio
jupol gold popackao
ženu pameti učio
i stvaranja, i reda, i discipline
bonton je učio
minute padaju na tlo, iskre
boli me k za njih
pričam priče o umornim radnicima
obješenim na užu za vješanje rublja
nije to moja priča
moja je blasfemična, potopljena u smeću
minute padaju na tlo
razbijam razbijeni televizor
pričam, jupol gold, crni sati
paradajz, stvaranje, red, disciplina
boli me k za njih
nije to moja priča
moja se kupu
u vašemu smeću

halo, halo

halo, halo, gdje je kakav junak, blasfemični bedak, radnik, siromah, halo, u vašem trgovačkom centru, blagoslovljenom, čudak, da pomogne u izboru sireva, svaki se šepuri, svaki me siluje, na ulazu spara sveta voda i maslinova grančica, župnik blagoslivlja poslušne ovčice, globalističke parazite, halo, halo, izgubljeni sin kupuje, u izboru sireva, župnik na ulazu dijeli bombone s isusovom slikom, bijele čarape, crne ray ban naočale, kartice, popusti, u mozak pljujete, glavu nemoj razdirati, krava mora biti s međimurskih gmajni, tisuće sireva da te se usmjeri, prazne glave šuplje odzvanjaju, ključevi vinskog podruma zveče, zatvorene ružičaste djevojčice nude seksualne usluge za dobre ocjene, halo, halo, nož zaboden u krvavo svinjsko stegno kraljuje, oglas siluje, tisuću sireva, eliksiri za dug život, hranimo i branimo kupca, u bocu pakiramo, kiselimo, halo, halo, sirevi u konzervi, na izboru, zastave nogometne reprezentacije vijore, vrište, ne daju se, glazba narodno-zabavna kroz prste prodire, cijede se sline, kapitalci, na odjeljku riba smiješe se djeca, vrište, klima uređaji bruje, sirevi, sirevi, gdje su moji sirevi?

ništa me ne umiruje

homofonija, židovovo vino koje te uglazbi, pazi da pozadina ostane djevičanska, netaknuta, pogledaj jaglace kako zajebavaju božić, glave su prespojile izvanvanzemaljske institucije, da, kao murski trščaci toneš i sušiš se, možeš postati emile ajar, ili ne, minute koje kaplju lopaticom kidaš, kupiš, nastane mrlja, packa, putovi ne vode natrag, možeš biti shakespeare, bušač jezika, perbutator, kanas, pijanac, u zavojima koketiraš s hipotalamusom, debljaš se spar bučkurišima, židovovo vino grije rimokatoličko srce, pelene su omotane sa sto euro novčanica, zalijećem se u novoizgrađenu aleju poginulih pjesnika, homofonija, pazi

pozadinu, murski tršćaci rezgeću melodiju, ta ista melodija okupira glavu, zarazi je, za tren si emile ajar, shakespeare, možeš biti leptir ili kravljii pastir na murskim gmajnama.

šetnja među zaluđenim kupcima

na lancu nova zbirka pjesama, na golim leđima mačka zabila kandže i prede, krv curi i ima hranu za put, titanske koturaljke minimaliziraju vučnu silu, koja je recipročna rasporedu karnevalskih oblaka, u staklenom šeširu akvarijske ribe u kinu, kino je četiri D, neozvučeno, staza je asfaltirana južnjačkim znojem, na lancu nova zbirka pjesama, četvore ruke su slobodne za četvori marlboro gold, vrane isplele oko glave vranju krunu, hlače su prugaste, klaunove, staklene trgovine se lome pod težinom kupaca, prerađena, kolica za kupovinu na kreditni pogon, osušena trava počela rasti obrnuto, u zemlju, ruže mažu lica loreal kremom, ljudi se zalijeću kao kuglice na fliperu, kroz multimedijske naočale teku vječne reklame, ribice su u akvariju nemirne, salama visi oko vrata umjesto ogrlice, plastična vjedra puna mandarina, plastični ljudi kaplju s drveća, na stablima visi prljavština, s vama se lako oprostim, mačje kosti su prekrížene, vrijeme je za odlazak, pa, pa

Zdravko Kokanović - Koki

Kažem vam,
svjedok i učesnik, usahnula mladost
zna koliko bola može biti unutar prošlosti,
koliko posrnuća na užetu koje uravnotežava
ono što je dole, sa onim što je gore,
preskočenih prepreka pobješnjele sudbine,
umrle ljubavi u obrisima nabrekle rijeke,
zna koliko ima blagosti u naručju jutra.

Spuštam niz vodopad
tvoju veličanstvenu ljepotu,
noseći prošlost,
raskorak vremena u snovima,
ono što nema početak i kraj
donosi budućnost,
razdani jato ptica
na stablu života,
ukrivljuje sjenku moga razuma,
ukrivljena linija horizonta.

Sunce na biciklu, kažu,
prosipa bukete poljubaca
na obraze ulica mariborskih,
paperjaste oblačiće rastjera

gibom baletanke,
bistra voda rijeke
zrcali obale blizinu,
struji, struji
dragost ptičjeg žagora,
i sunce na biciklu.

Pretvorim trenutke u priče,
i pustim da teku niz Dravu,
s vranom se igram u vjetru,
kad ne mogu naprijed
kraj staze zastanem
da se ne izgubim,
vrata želja zatvorim,
prepišem sa kamena:
»isignis amoris,
natorum et natis,
pignus amoris erit.«

Ne trčim, živim,
vrijeme se lijepi na stopala,
korak čini težim,
sliva niz tvoje grudi
istinu tvrdog kamena,
dodirom razliva boje
zadivljujućih cvjetova,
vjetar raznosi lišće
javorova i breza,
dok jesen zamagljuje daljine.

Cvrčci nadpjevali jutro,
zadržavam zujanje trenutka,
rizičnu igru na trapezu,
ostao bih ali...
ali niko ne ostaje
kad oteža korak,
dubina tame pokriće me
crnom kabanicom,
podvučenom crtom života,
na putu od magle, koji vodi
u poslednji dan, iz juče u danas,
možda iz danas u sutra.

Osluškujem
neukrotivoj pređi snova,
od koje je sazdan život,
srce se veseli leptiru,
i plavom cvijetu,
njegovih latica zlatnom prahu,
njihajućim makovima
okrunjenih glava,
nadvitim nad nezadržive misli,
veličanstveno kreirane,
zraci se prikradaju kroz pukotine
opne sjemena, mame
nježne izdanke da krenu suncu.

Luckasto opijen šumom i mirisom,
zakopah u sjenku mrtvog boga
rijeku mojih svitanja,
u predvečernje sate
pokošena mladost pepelu jauče,
svjedok i učesnik dviju obala
nikada se ne dodiruju,
neprekidno u krugu uzimaju i daju.

Izgubljena u sumraku
ućutala se mladost.
Čeka da se zaledi rijeka
u mojim snovima
i tijelo da se ucrvotoči.

Šta znači kamenu imati srce,
kad su pjesme pepeo,
a pjesnik upepeljen.

Jordan Stavrov

„...uostalom, priče zbog toga i postoje –

da bi iz jedne isplivala druga...”

Iz recenzije književnika S.F.

Uteha

Albina pritišće na kućno zvonce. Iz sobe na spratu odjekne neprijatan glas: “Sačekaj!”

Da li zna ko zvoni, pita se Stojan, Albinin muž. Možda je videla parkiran automobil ispred kuće, možda je predvidela ko zvoni? Još jednom se čuje glas, kao objašnjenje: „Radim ... moram misli da pribeležim.“ Dva-tri minuta kasnije je neko na spratu otvorio vrata. I, uskoro je Albina na ulaznim vratima kuće ugledala Tanju. U rukama je nosila dve kante za otpadke.

“Imam samo petnaest minuta za razgovor! Uđite unutra, ali ništa ne pipajte, ništa ne pipajte, kažem vam!” – oštrim glasom upozorava Tanja goste i gundajući odlazi ka velikoj kanti za smeće.

Albina, zbunjena, stoji pred masivnim ulaznim vratima.

Stojanu se učini da Tanja dugo istresa kante za otpadke. Trenutak-dva se koleba šta da kaže. Ne našavši prave reči, namerno se sagnu i počeo pipati pupoljke ruža u dvorištu, onda, stojeći, dugo gleda novopojavljene pupoljke, gleda i suve grančice, najzad se ohrabri da kaže: „Ovde ranije dolazi proleće.“

“Da, ranije”, jedva čujno potvrđuje Tanja i nastavlja da nešto mrmlja u sebi. Koračajući uz stepenice, okrenu se nazad i ponovo goste oštro upozori da mora zapisati svoje misli, kasnije će ih zaboraviti.

Gosti, kao nemi čute i nečujnim koracima je prate.

U prostornoj sobi Stojan ugleda veliki sto. Na njemu leže razne hartije. Tanja opet upozorava da moraju ćutati, jer ona mora zapisati misli. Zgrabi blokčić, zapisa dve kratke rečenice, otkinu list i opet nešto zapisa

na sledećem listu. I njega je otkinula. U sobi tajac. Stojan, bez odobrenja, polako seda na stolicu. Unutrašnja sila ga goni da nešto učini. Gleda u izgužvani blok na stolu. Da bi izgužvani list hartije ispravio, lagano kažiprstom pritisnu na njegovu ivicu. Tanja podiže glavu, prodorno ga pogleda i viknu svom snagom: "Pusti!" Stojan samo glavom daje znak da će je poslušati. Ona ponovi istu zapovest još dvaput-triput. Stojan, pognute glave, ćuti. Zašto sede, prekora sebe. U tom trenutku Albina, koja do tada stajala nepomično uz vrata, pomeri nogu. Tanja podiže kažiprst i zapreti joj: "Pst!" Otkinula je naredni list blokčića, okrenula glavu prema Albini i rekla da se ne nada da će nešto naslediti. U stan će da useli svoju prijateljicu iz Beograda. A kada Albina otvori usta da progovori, opet joj zapreti sa "Pst!" Okamenjena, Albina dočeka još jedan rafal reči prekora. Pomerajući se levo-desno na stolici, Tanja otpoče priču o tunelu. U tunelu je neprobojan mrak. Milena, njena majka, putuje kroz mrak. Sama. Veruje da je na izlazu čeka najlepša svetlost. Putuje i putuje, putuje, putuje i putuje. Ne gubi nadu, putuje, jer zna da je na kraju tunela čeka njen voljeni Franc. Drži lampu, pridržava je i uz snop svetlosti kreću zajedno, napred, oprezno, svojom stazom. Onda je rukom pokazala na upaljenu sveću na stolu. Ustaje, odlazi u susednu sobu i donosi drugu, dogorevajuću sveću. Odloži je, zastane trenutak, okrene se Stojanu i kaže da će pročitati njegovo pismo saučešća. Traži ga među papirima, pronade ga, pa počinje lagano da čita. Na trenutak zastane, pogleda Stojana u lice, u oči, pa, kao velika pozorišna glumica, čita dalje. Albina ne pomače nijedan deo tela, samo očima šeta, čas gleda Stojana, čas Tanju. A Stojan se samo čudi. Kako samo pravilno izgovara njegove reči, kako zna da spusti i podigne glas!

Kada pročitava rečenicu s kojom Stojan kaže da se o njenoj majci može i roman napisati, naglo zastade. Dugo-dugo gleda u njega, ne mrdajući trepavicama. A onda, neočekivano izusti: "Napiši roman!" Prilazi polici na kojoj je ležao papir, uzima blok velikog formata, gura ga Stojanu u ruke i kaže: "Ovde piši, imaš olovku, i piši! Rok ne dajem." Pogleda u novi red pisma, podiže glavu i doda: "Stojane, ti si pesnik. Najbolje

pismo koje sam ikad primila. Znam šta si ranije bio.” Stoji i čita dalje, lagano, često dižići glavu. Kada pročita ne znam da tešim, opet stade, prodorno ga pogleda i izmenjenim glasom reče: “Stojane, ti znaš da tešiš!”

Savi pismo, odloži na sto, počuta sekund-dva gledajući nisko, pa reče da će se nešto dogoditi. Albini zapreti da miruje, da ne trepne.

Stojan je samo gleda. Ne muči se da odgonetne njene namere. Samo, misli u sebi, postoji granica. Tanja mu naredi da ustane. Priđe mu na korak razmaka. Stoji bez reči i gleda ga. Stojan razume da i on mora da gleda nju, u oči. Kakve su ove oči, pita se. I on potraži nešto u njenim očima, iako ni sam ne zna tačno šta. Tanja je ispružila ruke, gledala u njegove oči i čekala da i on to učini. Stojanove oči tada zakolutaše. Vide dobro njene dlanove. I on, polako, zbunjeno, ispruži ruke s dlanovima okrenutim nagore. Usne sastavljene, oči i dalje uprte u njene oči. Je li to neki ljudi početak, pomisli tada. Kamo da gleda? Njene oči kao da mu zapovedaju da čini sve što ona čini – da gleda u oči. I kakve su sada njene oči – neprijateljseke, iskrene, razoružavajuće? Hoće li ga, očima, opčiniti?

Pokoravaj se, a samo do granice, reče sebi Stojan. Do koje granice – ne zna. Krišom pogleda Albinu. Njene oči su vlažne. Da li veruje u njegovu obranu, da li ga hrabri, ili sažaljeva? Nijedno ne zna šta će uslediti. A da li znaju, đavolje, čarobne, Tanjine oči na suprotnoj strani?

Da li je to krštavanje za novi svet, za novu veru, prostruji munjevito kroz Stojanov mozak. U njegovoj glavi se iznenada javi Tolstojev Pier, dok svečano postaje mason. Njene oči ne odustaju, uporno traže njegove oči. Stojan zna da svaki otklon očiju može izazvati pogubnu lavinu. Ona ne mrdajući glavom, opet zapreti Albini da ne pisne ni reč. Stojan samo vide kako se Albinine usne jedva primetno razdvojiše, pa ponovo spojiše. On ne voli da dugo gleda u oči. Tako je navikao od detinjstva. U stvari, to je njegov princip. Oseti umor. Ne traži dubinu Tanjinih očiju. Sada, kao u gustoj pari, vidi njeno okruglo lice, neobično okruglo. Ona, ne pomerajući os pogleda, lagano okrenu dlanove ispruženih ruku. Pokorno, ćutke, okrenu i Stojan svoje. Još ne zna šta će se desiti i kada. Opet hra-

bri sebe – samo do granica. Zagleda se sada u Tanjino čelo, pitajući se šta se skriva ispod tog širokog čela. Onda je neprimetno spustio pogled malo niže i jasno video da njene zenice, kao prikovane, zure u njega.

Pa ove zenice me mole da nešto učinim, ali šta – samo Bog zna. Da, mole, mole, vidiš da mole – kao da mu neko došaptava. Još dublje je zario svoje zenice u njene i osetio neku magnetsku snagu, koja telo pokrenu napred. Kao u snu, ruke se same raširiše i on je zagrlj obema rukama i snažno stisnu. Silno oseti žensko telo, živo žensko telo. Je li to ljubav? Nije, govori sebi. Je li to pokora, pomoć ovoj ženi? Oseća njeno duboko disanje. Svoj levi obraz naslanja na njen zadnji deo levog obraza. To je bljesak, a grom, kada će udariti i gde? Koja je sledeća radnja i ko je otpočinje, pita se Stojan. Žensko telo još silnije drhti. Stojan se opet priseti Tolstojevog Piera. Da li i on sada postaje neki drugi čovek, ili će tek postati? Je li ovo magija? Krišom pogleda Albinu. Ona stoji i mirno gleda. Posle dirljivog Tanjinog čitanja pisma, oči su još vlažne. Da li ga prekorava, da li ona zna kakav će biti rastanak muža i njene sestrice? Telo je još pripijeno uz telo. Stojan se odluči da prvi izađe iz obruča zagrljaja. Polako, skoro neprimetno, rasklopi ruke. Čutke se dva tela razdvojiše. On – kao ukopan, bez reči – ostade još da stoji, dok iz svesti izroniše nova pitanja. Koliko misli, sada, u toj sobi, koja mu se učini kao svečana sala za obrede, projuri kroz tri mozga? Smisao obreda? Ona, ne gledajući u njega, učini tri koraka nazad. Priđe kuhinjskom pultu, dodirnu maslačak u papirnatotj vrećici, okrenu se Albini i raspali: „Ko ti dozvoli da vrećicu tu položiš?“ Albina razdvoji usne u nameri da joj odgovori, ali ne uspe, jer je pokosio rafal reči: „Ćuti! Moje je vreme dragoceno, drugi put kada budeš dolazila, da mi se najaviš, i danas bi to morala učiniti, i bez njega ne dolazi!“

Albina stoji uz vrata, ni da trepne.

Tanja preslaže listove hartije na stolu.

Da li, malopre, odigrah ulogu belog pacova u kavezu? Kako i zašto? Je li zato što i ona pripada čovekovoj prirodi, i da od sličnih ne smemo bežati?

Najednom, Stojanove misli prekinu Tanjin zapovednički glas: “Napiši roman o majci!” Malo kruži po sobi, zastaje, uperi pogled u njega i hra-

pavim glasom dodaje: „Bar priču!“

Zavet?

Da. I doviđenja!

Doviđenja!

Post skriptum

Stojan je svoje obećanje ispunio, koliko su mu dar, znanje i druge stvari dozvolile. Napisao je istinitu priču o jednoj Mileni, profesorki matematike, o skromnoj, pobožnoj ženskoj duši, toploj majci, odanoj mužu, doktoru pravnih nauka, zaljubljenom u svoju, visoko školovanu ćerku jedinicu, rano udatoj, neizmerno zaljubljenom u svoga unuka. Ta žena, hrišćanka, kada joj je došao čas da umre, jednom je rekla: „Smrti se ne plašim, čak je i želim, samo...“ Nikad nije završila tu rečenicu.

Pisac priče je nagovestio da će se to majčino samo, ta njena slutnja, ili intuicija, uskoro, prevremeno obistiniti, i da će o tome novine malo pisati, i da za to – što će se desiti – neće kriviti institucije... sanatorijume – nikog.

Tanji je priču poslao u običnoj kuverti s pripisom: Tanja, ovo je moja iskrena priča o tvojoj skromnoj i dobroj majci. Spomenik stoji, a priča kao legenda putuje i nosi slavu majke.

*

Tanja nije otputovala mračnim tunelom do svetlosti, kao njena majka. Ona se odlučila da drugačije ode iz ovog života – da poleti sa visine, direktno na zemlju.

Rick Harsch

Historical Preface

In 1756 Casanova famously escaped from ‘The Leads’, the upper prison in the Doge’s palace in Venezia. Having been long imprisoned he was in need of a shave and haircut. At the time of his escape his cell-mate was a certain Francesco Soradaci, a barber and wigmaker from Isola (now Izola), who operated as a spy for Venezia and was possibly imprisoned to learn what he could about Casanova (Soradaci had gone to Venezia to report on a plot among leading citizens of Isola to seek protection from and allegiance to the Austro-Hungarian empire). On the evening of Casanova’s escape Soradaci performed his barbering services for the escapee. What follows are the memoirs of Soradaci, written in approximately 1997 upon learning that he was maligned in Casanova’s as yet unpublished memoirs.

THE BARBER OF ISOLA

As a lover of irony whose disposition is rather ironic, as a devout believer in loyalty accused of treason, as a man of familial passion who has been exiled to the streets from the home of his youth, as a man of dignity dressed in rags, as a human being living amongst rats and lice—who, since my *retirement*: hah! retirement!, who now knows the formula that once made me the most important man on this island?—hosting lice, sleeping with the rats, whose face is said to resemble a certain salamander without pigmentation that lives in a cave half a day’s ride across the frontier, as a man, not an eft!, but a man, a man of experience, of the political and historical world, with much accumulate to teach children, who is yet tormented by the fiendish youth always about, hounded every day and all day by the feral, feared!, feared by their mothers who spit at

me in the streets, whose fathers buy me wine only to spill it on my cloak, as, as...as...as, as a *reject*, I salute you in advance of revealing the truth of historic events during which I had the misfortune to find myself an actor of some importance.

I grant you your suspicions. I am a veritable sun shining on suspicions—drag them from the shadows, let them not cower beneath tables, for I am, as I said, a man of the world, and I have seen suspicion rewarded as truth is scorned. Nor do I expect the glorious endowment of your belief: I've had enough delirium for one lifetime. I have been called a liar for 40 years without ever having told a lie, but one does seek to become what one is branded. So I am a liar, of that rare breed of liars who speak nothing but the truth; yet I call this a book of lies. And I have learned that mankind has a tormented and fervent need for lies, so you will read my lies for you are like flies unaccountably attracted to shit—flutter your little wings and shove your noses into the filth of my lies.

Because I am a sun I write during the day. On me the sun is redundant...or a waste. Whatever the case, I am opaque, my skin is not translucent—it is the color of the moon. Let me tell you of a beautiful vision. No, I do not wish to give you the wrong impression. I fear no one. You must understand that first of all. I am a creature of the night, when the most beautiful visions leap into life unconcerned with observation. They do not exist for your pleasure. What I want to say is that I emerge at twilight, before the children, like flies, swirl about me as if I were the very vision of their eternal, unsurpassable turd. Do their parents not see? Never mind. The real flies are permanently estranged from me, despite my poverty and rags, for I am—perhaps out of loyalty to the trade at which I once excelled—the cleanest man on this island. I do nothing for your pleasure, and I, too, am a vision of the night, every night off the north end of the island, late, so late that one may see but rarely even in the warm seasons pairs moving like a single shadow engaging in both mankind's love for betrayal and his desperate need to unshackle himself from the chains he begged for adornment. A shining spectacle, I remain invisible

for they cannot tell the difference between looking and being looked at. Incredible! The last person who would betray them is the old spy of Isola yet they fear me even when I am naked and my back is turned. Perhaps indeed I my appearance is similar to that of the hideous translucent salamander...but I would not eat a fly: I for one am averse to shit.

But as an outcaste, forced as if still in The Leads to solitary confinement with my thoughts for 40 years, I have developed the mind of what you may call the fantasist philosopher, so yes, there are times I do elicit and indulge the thought that the larger turds that I evict sprout fins and glide with the current and the tide all the way around to The Wells, food unfit even for the sea rats between meals for prisoners: this is not a mere thought, but a knowledge, a self-contained knowledge dream of a man fully awake, who knows that the current runs counter to the clock—as do our lives!—who knows that there remains in that city I so loyally served and have never stopped loving, a genuine collection of my relicts gathers to be marveled at by the universe if not mankind, just as—I mentioned a vision: one deep summer night I basked in the sea as the moon quietly clattered the surface as if the gentle constance of movement could be understood as disturbance, and this thought I pondered, when suddenly a deeper disturbance buffeted me, undersea waves tossing me every direction, as if a great tail, and indeed it was a great tail, a great tail of a great *white* shark, as white as me, as white as the moon, a great white shark at least seven meters in length, gliding through the water in benevolent circles around me as I stood in water up to my neck, rocking with the motion caused by the swimming of this marvelous beast, which entranced me the way I have only been entranced once before in my life—that time malevolently—so that I cannot sense at all how long this visit endured... before the shark left with the grace of an unspoken or unknown farewell.

I shall offer a gesture of credibility. After all, both the ingredient and the substance of my advice are obsolete. I spoke of lice, a minute beast that finds conditions of salubrity on our island apparently unmatched in the world of collected humankind. In those distant days when I practiced

my trade this moderate scourge (moderate? I remind you of the sea rats of The Wells) was a matter of a craftsman's concern with an objective obstacle. I spent many hours in my storeroom by candle light laboring over the problem. What could either kill these pests or discourage them from taking their lodgings in the hair of my customers? Though no alcoholic, I did partake of the occasional glass of refosco, and even, now and again, a small tumbler of grappa. Though I was no moralist, I am even less so now, having learned that loose and wild talk often ascribed to intoxication by drink is far more likely to be encouraged by the human need to speak at any cost combined with the mathematical axiom that the more people involved in conversation the less intelligent the talk. A man alone with his thoughts is as he is, but when it comes to expressing himself, even to just one other of his fellows, we know that he is incapable, and therefore, to be kind, diminished in his evident intellectual capacity. Add a third to the party and the conversation is *ipso facto* further derelict. And so on. This is why free meetings generate decisions of common stupidity. Yet one night, having no refosco available I turned with misgiving attenuated by exhaustion to a bottle of grappa produced by that most despicable, not to say hypocritical, of townsmen, Benito Zaro (of whom more later), an unfortunate acquaintance of my beloved uncle Zeppo. I had poured a small amount of Zaro's poison when I was called away despite the hour to attend to the wig of an important personage of the town (some political charade was scheduled for the following morning and of course appearances trump content {thought for later: *perhaps rightly so?*}). Upon my return, I re-lit my candle and found our family dog had sampled the grappa and fallen asleep beside the bottle in the manner of the majority of my townsmen. In the glass I had left behind I espied a glass empty of liquid and perhaps an eighth full of dead lice and fleas. And now you know my secret ingredient, my hair tonic I called it, which I dissipated with water and 'flavored' with a variety of herbs, primarily rosemary. Needless to tell, I was soon the leading barber on the island, and of course that is why I was originally approached by representatives of the apparatus of the state of Venezia.

*Mathias Rambaud***Premier chapitre****extrait de La Nuit des lieux (inédit).**

Si la source n'était chose aussi secrète, ni les méandres du souvenir aussi divaguants, surtout lorsque mêlés à ceux de l'imagination et de la création poétique, je daterais l'origine de ce livre à un dimanche d'été que Zala et moi, nous passâmes à Duino, il y a une dizaine d'années, au pied d'un château jaune, face à la mer. Arrivés de Ljubljana un peu avant midi et ayant renoncé à déjeuner dans le restaurant du petit port de pêche, nous nous étions installés au bout du quai très fréquenté, où nous nous contentâmes de figues sèches, d'une barquette de fraises, et de biscuits, le tout arrosé d'eau très fraîche, parfumée à l'antésite. Un effet de voluptueuse saturation régnait en toutes choses : dans la beauté exquise du site et dans son histoire, bien sûr, non moins que dans la lumière et dans l'air marin, mais aussi, hélas, dans l'espace où se pressaient plaisanciers et riverains (sans que les pêcheurs — race fière, Dieu merci, qui ne s'allonge que dans son lit — n'accrussent cette masse humaine). D'emblée, pourtant, l'exiguïté du lieu avait désamorcé l'habituelle recherche d'intimité à laquelle, fébriles, nous nous attelions dans un site naturel que nous n'étions visiblement pas les seuls à apprécier. Et il faut dire que cette obligation à quoi nous nous résignâmes, d'entrer dans une promiscuité d'une densité infernale, cet abandon forcé à ce qui, quelques instants auparavant, appartenait encore à nos yeux à l'ordre des expériences cauchemardesques, avait un côté réjouissant, pour ne pas dire jubilatoire. D'ordinaire terrorisés par de multiples hantises (de la foule, du bruit, de la laideur, des conflits territoriaux que l'occupation partagée d'un espace commun suscite fatalement, et tant d'autres), nous avions, en renonçant à nous soumettre une nouvelle fois à leur tyrannie, accompli une petite révolution et accédé de façon presque miraculeuse à une dimension supérieure de l'expérience du monde où celui-ci nous paraissait neuf et

illimité. Juger l'impression paradoxale, au vu de cette jetée étroite et surpeuplée, c'eût été négliger son lien évident avec le golfe prodigieux qui s'ouvrait sous nos yeux et où le lieu — tout en corniches, presque îles et promontoires — allait s'effritant vers le pur espace.

Ce fut sur ce rivage, que j'hésiterais à qualifier de *pittoresque*, tant il me semble, bien que n'étant pas peintre, que le caractère outrageusement sublime de son cadre excède les possibilités d'une pratique traditionnelle de la peinture, et ce, malgré la joliesse de ses aspects (le petit escalier qui cheminait entre les glycines, les iris et les lauriers, pour rejoindre le port de pêche aux dimensions correspondant à celles qu'aurait rêvées un enfant pour en faire son terrain de jeu) et en dépit même de la beauté de certains autres (le château qui coiffait la falaise et dont la silhouette jaune safran qui se découpait dans le ciel entre celles des cyprès et des pins, semblait faite d'une matière fantastique, à mi-chemin entre l'ocre de la terre et l'or du rêve), ce fut donc sur ce rivage qui dédaigne de se soumettre au traitement pictural autant qu'à la taxinomie adjectivale, que nous fîmes l'expérience très rare et très précieuse de la libération, à quoi conduit parfois (et non l'inverse) la liberté en tant qu'elle est cet état préalable, nébuleux, ondulatoire, à l'apparition mystérieuse, et aux effets jamais que prospectifs, permettant dans certaines circonstances que l'on se sente non pas libre, ce qui n'aurait aucun sens, mais libéré des vieilles illusions, entraves, et autres préventions désormais dissolues (aussi ne suis-je pas loin de penser que s'il arrive à l'homme d'approcher de ce que chacun range sous le mot de bonheur, ce n'est pas libre, mais *se libérant*).

Cette belle humanité italienne, à l'élégance souveraine, à l'insouciance enchanteresse, au commerce éminemment social et dont la grâce, déployée vers autrui avec une généreuse urbanité, faisait paraître mesquine toute prétention aux mystères de l'intériorité ou de la solitude, voilà que Zala et moi, aussi étonnés l'un que l'autre de ce qui nous arrivait, nous nous y fondions avec des délices inattendues en sentant se dissoudre autour de nous le cerne de l'hostilité, comme si nos voisins balnéaires, en

dépît de l'intensité de leur présence à nos côtés, participaient de la même sphère éthérée et quasi-édenique que formaient ensemble l'eau, l'air et le soleil. (Sans doute l'exotisme de la langue italienne jouait-il alors un rôle déterminant en ce qu'il nous épargnait de participer auditivement au contenu banal, il y a fort à craindre, voire inepte, de leurs conversations — mais, précisément, tout le charme du bord de mer ne réside-t-il pas dans cette suspension temporaire du fatigant exercice de l'esprit ?) À ma gauche, j'observais un enfant maussade qu'on avait forcé à sortir de l'eau, enveloppé dans une serviette de bain vaste comme une houpelande et qui, sous le coup d'une étrange ivresse, ignorait superbement sa mère qui lui séchait les cheveux. Plongé dans la contemplation de la mer à quoi il venait d'être arraché, dardant un regard sévère et dolent, comme si, revenu de tout, il venait cependant de se trouver désarçonné par sa rencontre avec une chose digne d'adoration, on le sentait tendu vers l'eau, tel un homme vers l'objet de sa jouissance, à qui tout délai paraît odieux. Plus loin se tenait un chien au port altier, au regard philosophe, enchaîné à un panneau d'interdiction de plonger, et qui fixait impassiblement les nuages roulant dans le lointain, aux confins du visible, comme un sage méditant l'amère leçon que, pour prix d'une faute dans une vie antérieure, lui donnait sa religion à l'inflexible loi.

Je me levai avec peine et bus une rasade d'antésite avant de quitter Zala qui gisait absolument horizontale, vaincue par ce bien-être proche de la griserie qui nous poussait vers d'étranges extrémités, au bord de l'hilarité, et d'entrer à mon tour, par trois degrés de pierre duvetée d'algues, dans la mer qui, à cette heure et en ce lieu, offrait à quiconque sachant se recueillir les formes les plus sacrées de sa haute perfection. À la faveur de miraculeuses conjonctions entre tel courant d'eau tiède, tel amas de pierres et tel angle de pénétration des rayons du soleil, les profondeurs aquatiques irradiaient des lueurs vert émeraude, renvoyant à l'œil qui les admirait comme au corps qui y pénétrait, une même élasticité érotique. Mais loin de la transparence juvénile dont cette couleur est le signe sous des latitudes tropicales, l'eau se voilait ici — tantôt par

des effets d'ondulation qui la troublaient ou l'assombrissaient, tantôt par des mordorures de surface oscillant entre le bistre et l'ambré — d'une patine vénérable où semblaient se lire d'anciens chapitres de l'histoire de l'Europe, donnant au nageur au bord de l'effroi l'impression de se mouvoir dans le corps même du temps, sa cuisse nue et minuscule frôlant un monde immense où reposaient dans un désordre d'ossuaire les vestiges d'empires déchus : palais en ruines, vaisselle en morceaux, tables brisées de lois caduques, poètes oubliés, ensevelis sous les décombres de langues mortes et d'amours tout autant. Après quelques brasses, je me retournai pour embrasser le lieu du regard, croyant un instant que le voir depuis la mer, à distance (si faible fût-elle), pourrait en ménager des aperçus inédits et propres à en révéler l'âme, mais vite convaincu que celle-ci ne s'abaisserait jamais jusqu'à se trouver captive de l'angle réducteur du *panorama* (et quoique la plongée abrupte de la côte dans cette baie à la lumière insensée offrît aux vertus de la vision d'ensemble une occasion idéale de se réaliser), je continuai de nager, percevant peu à peu dans tout mon être l'accroissement considérable et bientôt inquiétant, de cette sensation de libération. Comme si l'eau de la mer Adriatique où je me trouvais à ce moment-là était la contemporaine de celle de la mer Méditerranée où j'avais pénétré, enfant, pour la première fois, j'eus bientôt l'impression de me diriger aux sources de ma propre sensibilité, aux sources de cette dilection que j'éprouvais pour le littoral, tandis que, dépassant la pointe de la jetée, je continuais vers le large d'où s'élevaient, comme la promesse d'une assumption, de délicates vapeurs vers les cieux duinésiens. Or ce fut là, nageant dans la baie — seul, mais sentant la présence du rivage dans mon dos comme le bras tiède d'une femme plus forte que moi qui suis faible et qui me portait — que me submergea une bouffée délirante de ce *mal du pays* dont je n'aurais jamais cru être frappé, mais qui dorénavant ne me quitterait plus à l'idée qu'ayant quitté ma terre natale, je restais cependant relié à son rivage par le corps immémorial et ductile, le grand corps conducteur de la mer.

Branka Kamenšek

DOZVOLITE MI BITI JA

Dozvolite
da uplašim ptice
zaspale u krošnjama
degeneriranog drveta
da svojim očima vidim
šarenilo lišća
na granama osakaćenim
pogrešnim rezovima ruke
s nadbrojnim prstima
dozvolite
da nebu nacrtam
svoje granice
da skačem
s oblaka na oblak
i kroz kapi kiše
za koje ste mi rekli
da su suze
sa suncem u očima
popravljam krila
palim anđelima.
Bez dozvole
stavljam tačku
na vaša pravila.

Jel' umro pjesnik

Jeste li čuli
sinoć je umro u još jednom lutanju
tražeći razlog zašto je tu
nije se naučio kako dobijati pobjede
a znao je
koja je razlika između postojati i živjeti
bez riječi sa slovima u prstima
neprimjetno je prolazio kraj onih
koji su mislili da žive
ostavljao je tragove
skriveno u koricama mudrosti
možda, možda će jednom
neko pročitati pjesmu...

jeste li čuli
sinoć je umro ukopan u sebi
otvorenih očiju
smješeći se svojoj jedinoj
pobjedi

MI

I mi smo znali
pjevati s vjetrom
u listu
vidjeti leptira
smijati se
mjesečevim glupostima
i takmičiti se
ko će duže
gledati u sunce.
Trčali smo do cilja
sa sudbinom
u brzim nogama
nijedna klupa
nije bila prazna
a stihove su
čitali anđeli.
Odjednom
se mjesec uozbiljio
pod njegovim licem
s napuštene ljuđaške
iz zatvorene knjige
rijetkim šetačima
nudim svoje
stihove.

GROTESKA NOĆI

Noćas prosipam dodire
pogledom lomim
zvijezde padalice
slušajući šapat suze
trudim se pronaći razliku
između fagota i oboe
adante
može li malo brže molim
i zašto slog ti
i dalje postoji
noćas bih iste suze
prodala klovnovima
iz Žalosne balade za trubadura
dok studen šara zidove
groteskom Saturna
koji jede svoju djecu.

SRNINE OČI

Ulazim plaho u tvoj svijet.
Ko srna na oprezu
pazim na slomljene grančice
u nadi da ne preplašim
ono malo mene u tebi.
Koliko dugo ću vrebati
ja
puna slatkog nemira
dok gazim trnje
s rubovima suknje u rukama
na putu kroz tvoje šume
ostavljajući tragove
krvavih butina
koje nikada vidjeti nećeš.
Ne bole ubodi izdaje
zabodeni
u djelove bez kože
toliko kao ovo ćutanje
koje kroz užarene iskre preskačem
u želji da smiriš me u sebi.
A ti odlaziš
glumeći humanog lovca
ne želeći gledati
ranjenoj srni u oči.
Sakupljam grančice
ispišem tragove
hukom sove mirim srce
otvaram dlan
na koji
nikada nije sletio
bijeli leptir.

Vida Herga

Raspršen baldahin

Četvrti dan
godine četrnaeste.
Jugovina.
Damari srca sviraju oktavu
po još nesređenim notama
nove simfonije.
Lebdeći baldahin cjelovitosti
raspršuje se u milione kapljica
i nestaje u eteričnom košmaru
nedorečenosti.
Razbijačko tutnjanje odjekuje
svemirom duše i vraća se
u kaotičnost raspršenog baldahina.
Vijorim nad umnim oranicama
kao žuto lišće otkinuto od svoga stabla.
Simfonija stvaranja i razaranja
upire oči u savitljivost galebovih krila
jedva vidljivih ispod tamnih naočala
skrivenog Sunca.
Mirisi nezaustavljive tuge
prožimaju slojevitost ponuđenih nota.

Crveni leptiri

Po horizontima
Izlazećih sunaca
Zatrpana
Debelim snjegovima
Zaborava
Drhte sjećanja

Ubodena
Trnom čežnje
Crvenih leptira
Iz tamnih rana
Uzlijeću u svjetlost
Svoga Dana

Feniksov let

dok odlazim
kao dobroćudna ovca
i iznevjereni pas
neću slušati trubu
nad grobom
svoje sahrane
jer ustat ću
iz groba
i kapnuti
u izgarajući
petrolej vjekova
dok će se bol
klanjati
kao spaljeno srce
bivših udaraca

Perzefona (haibun)

sumorna jesen
jatima crnih ptica
tetovira nebo

sve moje jeseni ispunjene nostalgичnim tugama
prolaznosti počinju s prvim odlascima ptica. tetovirana
crvenila zapada oblače me u pozlaćene haljine od lišća
i dovode pred trijumf smrti i vječnosti života. plešući s
listopadskim vjetrom kao Perzefona darovana životom
spuštam se prema korijenu svoje duše

sazrelo lišće
pozlaćenim nitima
iscrtava krug

Jure Drljepan

JIN I JANG

potka jezika
snagom fuzije
prožima orbite
novih priča
novih lica
novih svjetova
na oltaru naosa

a ti ih iz sazviježđa
životne drame
rastavljaš u granulate
u kuglice mikrokozmosa
na šljunkovitoj obali
kaosa

i sve to šalješ
teleportacijom
na karminu
svoga osmjeha
leptirima
svemirskih boja
na grbu narko-ganga

da bi negdje
u talasanju travnjaka
ili astrološkog abecedarija
našla odgovor pravi
za tragikomične
odnose
između jina
i janga

SVEMIR MORA

valovi mrmljaju
svoj tajni govor
život pjenom boje
a zelene krošnje
okrunjene tamom
obzorje kroje

more u bonaci drijema
natovareno utišanim
hukom
cvrčci tvrdoglavo šute
na borovima
a ljudi u osami
razgovaraju s mukom

azurno mirno
nebesko polje
čeka na sakupljače zvijezda
i žeteoce
da konačno požanju
lažni nemir
da pripreme siguran
put u svemir

talasanje beskraj
tu jedinu vezu
između neba ljudi
ptica mora i
stabljika životne težnje
neka razbude generatori

treperećih galaksija
čežnje

u našem sazviježđu zemnom
s nogama u vodi
na molu sreće
trpljenja i nemira
ribama bacamo udice
a tabanima milujemo tragove
morskog svemira

ŽUTA PJEGA

Sanjivi koraci vremena
prekoračuju
nedorečena razmeđa
mentalnih putova
u zamršenoj pređi
pothlađenih pletilja sjete

u dubini bisernog oka
krokodila vidiš
u zjenici kucaš
i zavidničke klade valjaš

ako ne zatvoriš vjeđe
žuta pjega će poželjeti
oživjeti sjenke
skamenjene letargije
i zapretanoga gnjeva

zatreptat će
pred presušenim virovima straha
što vrebaju
s naslovnih stranica
izlistanoga jutra

žmirkaš
dok zrikavci ispod prozora
otvorenih kapilara udišu ozon
i neprestano nariču
na grančicama nade

pitaju se čiji bozon
obećanja je bljesnuo
nad umirućim kvantom
iščekivanja

i tko to umiva sunčane obronke
tko to češljem krošanja
čuperke svjetlosti
češlja
na kraju tunela

Rade Vučković

I PTICE SU NAS IZDALE

Nećemo imati ničim
okititi vrijeme
što nam se približava
rijeke nam prkose
svojim neprekidnim tokom
i ptice su nas izdale
kroz svoje cvrkute
zagrljeni
ja i more
u razglednici spavamo

STAROST

Što smo više
u vremenu
prostori sve tješnji
smetaju stvari
koje prije nismo opažali
ne volimo navike
koje smo sami izumili
ljutimo se na djecu
što su od nas
sve naučili

PAPUČE OD ZLATA

Kad nas ostave
na bijelom polju
bez imena
zagrlit ćemo
bodljikavo sunce
izbodeno kaktusima
u magli davnog vremena
naći će za nama
drvene noge
papuče od zlata
tragove žutih noktiju
nisu nas obilježili
a tako smo snažni
poput plamena
na našem mjestu
niknut će cvijet iz kamena

Dušan Šabić

BALKAN JE PROKLETO PODRUČJE

sav sam prožet njime
od nožnog palca
do svake riječi koju izgovorim
Balkan je prokleta područje
ali znam da sam ja dio onih
koji pjevaju kaside i ilahije
iako misle da sam izdajica
da sam ih zatajio
i potjerao u ponor
samo zato što je moj materinji jezik
njima stran
i moje ime njima neprihvatljivo
u meni teku njihove rijeke
i moja krv se spaja s njihovom krvlju
njihovo nebo je moje nebo
svaka moja pjesma je dio onih
koji su me odbacili
da sam se pronašao

SANJALA SI O LJUBIČICAMA

kad su odlazile
čete izgladnjelih vojnika
okovane u sniježnu mećavu
tada
si bila mlada i lijepa
tvoje oči su se iskrile
nikad nisi znala
odakle si došla
ovijena mistikom
kosa ti prekrivena dlanovima
prekrivene usne
s preminulim djetetom
zamandaljena vrata
i vjetar
koji je potiskao
tvoje čelo prema dnu

Mirjana Jerotić

JA SAM

Nisam upisana u bosonoge nevere
ni od danas do sutra,
ko mene ljubi, zna da se moji koreni
okrepljuju utočištem u izvesnom

Zagledana u razgovore duše
pune sunca i milosti
s knjigom Života u ruci
ne trošim uzalud dah

Obaveza su mi ispisana slova
i mrvica gladnom, grešnom,
i za istinom vapećem

Nisam inat u lumpujućem razumu,
ne lomim se u lažnim obećanjima

Samilosno, zorom prihvatam
odrubljene glave noći
i zapošljavam ptice
da nebo podamnom ispune
čvrstom voljom
u osmehu jagnjeta.

PUTOKAZ

Iako umoran, sit, presit tame,
ti kreni, sa svim gladnim pticama
što ih na ramenima носиš i na
raskrsnici, gde spomenik mojem
srcu podigoše, tamo skreni,
i ne obaziri se na zveri
koje nemarno otkidaju zalogaje
tuđih groznica, a lične prećutkuju.

Tamo, levo od deteline sa četri lista
oslušni, i čućeš uzdahe koji prosijače večnost
i nešto poput đurđevka će zazvoniti
zvukom svemogućim, od kog će se razbiti
mnoštvo prepreka između nas i Pesme,
u kojoj se namnožilo previše Tišine.

Ramiz Velagić

***ANIMA**

Drhti.
Bespomoćna.
Neiskusna i blijeda
udahne zrak
jednim dahom.
Ledene ruke
sklopljene na prsima
spoje se jedna u drugu.
Gundža. Gleda u pod.
Plašljivo se trese.
Pognute glave
iznenađujuće zanijem.
Ljuta počne plakati.
Odupire se
Božjoj volji.
Zloslutno.
Strah tjera iz očiju.
Živi u svom svijetu
gdje piše poeziju.

(*Anima je žena u muškarcu ili muškarac u ženi.)

Kao kap rose

Kao kap rose
svjetluca na lišću
toplinom sunca.

Iz suze
u biser
se pretvara.

Nestvarna
kao dodir
tišine.

Prepuštena
trenutku
radosti.

Dušan Čunjak

LEPTIR I STARAC

Leptiri moji
leptiri,
veselite se
ja vas razumijem
i ne pitam koji je dan.

Jer nema puno dana
od pogleda
sa zemlje;
vi ste kratki
a ja sam kratak
vi sada letite brzo,
a ja sam to nekad činio

Sada smo zajedno
jedni malo prije,
a jedan malo kasnije...

Leptiri moji leptiri...

PTICAMA U OVOJ TIŠINI

Svaki let je atrakcija neba,
ne gubimo osjećaje
koji smo
i za koje jesmo,
moramo razmišljati
kada ptice nemaju
tu prirodu.
Donijećemo mir
koji smo mi donijeli
sami sebi
naravno
sa pticama.

Đorđo Radović

HRABROST

Nad samim sobom
nikad zaplakao ne bih.
Nad izgubljenim
vremenom
prolio bih more
lutajućih suza
da mi vrate
bar djelić sebe.

PLAŠLJIVA PTICA

U ruci maštanja,
ptica plašljiva,
željna leta
do pepela
mojih nadanja...
Da ću i ja
sa strahom
njezina leta,
naći krišku
kamena meka...?

SAMOUBISTVO

Odustao bih,
ja od samog sebe,
Al' neće on
od mene!

Lijepog li trena,
kad se sporečkamo
uživamo oba,
što se ne
razdvajamo?!

MASLINE

Masline dozrele,
sa zadnjom
kapi žeđi
opale
U žuljave ruke
dospjele...
I novu nadu
života rodile!

Smiljana Ilić

RECI MI RIJEKO

Dali još uvijek užurbano tečeš,
dok pognute vrbe tebi se mole
i dali ko nekad dječaci iz sela,
u tvoja njedra kriju noge gole?

Ogleda li se jato ptica,
u ponosnoj dubini tvojoj
i da li još uvijek tajnu čuvaš,
o posrnuloj ljubavi mojoj?

U svitanje zore dal' mira imaš
Il' žagor djece još te budi,
reci mi tiho, šapni mi mila,
u selu mome šta rade ljudi?

TEŠKO JE

Imati krila, a ne letjeti.
Imati oči, ništa ne vidjeti
Razum imati, a nemoć misliti
Snove sanjati, bez njih se buditi
Žalostan biti , a ne plakati
Trčati dugo, nigdje ne stići
Žedan biti, vode ne piti
Malo željeti, al' ni to ne imati
Gladan biti, kruha ne jesti
U susret ići al' ne sresti
Usred dana, noć vidjeti
Ljubiti a ljubljen ne biti
Pjesmu ptica slušati
A ne čuti je
Teško je, teško voljeti
Al' ipak reći ne!

Miloš Džonović

Cunami prošlosti

Vidio sam, vidio ogroman
pregolem val
Koliko bilo je Vas
koji ste mogli reći Ne
27. april
koliko duge su bile
bodljikave žice
Jasenovac, Dahau
Aušvic
legije u plavkastim uniformama
kako je to bilo uopšte
moguće u ono vrijeme
kad zemlja je pala
u nekoliko dana.
Dobro to su znali oni
i tijesne jame
u znak nekog novog
poretka
sa iluzijom da su
pravi samo izabrani
najčešće nažalost plavi.
Kad ne bih imao vjeru
poštivao misao na djeda, oca, druge
kad ne bih znao za školu
Benovo
Veliki nedaleki kameni trg
visoka zvonika
Pionirski dom

ili izviđački stoj
zelenkasti stadion FK Bokelja
izlet na obližnje Crkvice
ponovni odlazak u ne tijesni
ponekad kišni zavičaj
na bistru Vrelezu
kad ne bih znao
na pitomu Lušticu i sučanu
Bobiju
Kad ne bih znao Zorana, Brana ili Duška
možda bi mogli
kad ne bih znao
za Jadransku magistralu
za Dubrovnik, Split, Zadar
ili Rijeku
Ploče, Mostar, Sarajevo
Zenicu ili Ibar
Ljubljanu, Maribor, Ptuj
Portorož, Zagreb ili Krško
Vinkovce, Slavonski Brod
Beograd, Lazarevac, Užice,
Vardar
praštati ali ne i oprostiti
Gazi Mestan.

Dragan Arsenijević

BANKOMAT

Bankomat razapet na zidu stoji,
svoje posetioce i prolaznike broji.

Bankomat matematiku u nulu zna,
utipkaš cifru, on ti novac da.

Bankomat neko kudi, a neko ga hvali,
počeo je bankomat, da se kvari.

Poljeti ga tuče jaka vrućina,
po zimi mu je mnogo zima.

Ponekad ga opere kiša,
ponoči navrati pijanac, da ga popiša.

U zapisima starim pisala je pokojna baba Vida,
da će doći vreme, da ćeš moći novac,
da podigneš kod svakog upišanog zida.

ŠEFICA

Slomljen sam, slomljen od umora i pića,
upoznao sam šeficu jednog kafića.

Pila je, pila viski sa ledom,
tukla me, tukla nežnim pogledom.

Skupio sam hrabrost, skupio sam moć,
da joj ulepšam i ovu noć.

Viski se toči i zveckaju čaše,
pije se i nazdravlja u ime ljubavi naše.

Lepo nam je bilo, brzo je prošla noć,
šefica je pijana, muž mora po nju doć.

Josip Bačić

POŽAR

dosta je bio jedan list – jedan jedini list
bjeline u vrtlogu mjesečine kad igra
srcem počima

na njemu zapisane želje – nade – nekakve
nerazumljive snage što zagrljena ljubiti zna –
misliti i zaboraviti nesmisao

na jednom jedinom listu sam se momački
igrao – sijao – žeo pokušaje – vježbao minute –
sate – dane za vječnu pjesmu milovanja

upalio se list bjeline od blago-tihe mjesečine
još uvijek gori zbog sjena što se njišu i dišu
ljubavlju događaja

BIJEG

hrabrost je pobjeći nekuda iz žiže
posrtaja –
u prikrajku zapaliti svijeću što mirno
gori za sve sjene oko mene

za sve mi drage ljude što ih izgubih
u danima bježanja od samoga sebe

jedino tako mogu uspomenama
pokloniti svjetlo – vratiti se – pobjeći
u dan ...

u svaki dan drugačiji od prošlosti iz koje
dođoh zbog neshvatljivih događaja

pobjeći od svega zbog konca i kraja –
utopiti se zbog svega –
od koga ili čega pobjegoh u ovaj
uzavreli život neshvatljivih
pokušaja?

da ozdravim od bježanja

Milica Steković

KODA MEJA TU BILA NI

Oko meje na selu
uvik su se karali,
gdi je vugl hiže
i kadi je njive kraj,
Za meju su uvik znali.
Poštivali su grudu zemlje,
makar i mala bila,
nanji je rasla šenica, ripa,
krumpir i pažulj,
A nanji se i kukuruza sadila.
Danas ju je obraslo grmlje,
ruše se obrovi, potokov već ni,
gnjije trava nepokošena,
izgleda koda meja
nigdar bila tu ni.
Zake ste zemlju zapušali,
mored zato ke je stara?
A bila vam je ke mati
i čuda dobrega vam je dala.

OBOJKI

Kak je danas muškim lipo
štunfe na noge si daju,
više ne trebaju obojke
oko nog da si motaju.

Prije nisu štunfe nosili,
od prejnatega platna
i od stare plafte
obojke su si naredili.

Lipo su z njimi noge omotali
a šunfe su samo za k maši imali.

Milan Aničić

JAMBLIHOV SAN

Praznina je u svom značenju samo zbunjujući izraz i iluzija čovjekovog imenovanja. Sasvim uslovna tvorba čovjekovog razuma. Zabluda koja proizilazi iz negiranja.

Poricanjem nečega drugoga stvori se utisak o postojanju praznine, a u svojoj biti ona je samo uslovna i zavaravajuća. U njenom potpunom obliku nigdje je nećemo naći.

Jamblih iz Halkide filosof novoga platonizma nije svoje ubjeđenje temeljio na suprotnostima. Ni na Bogu, ni na Đavolu. Skladno učenju kome je slijedio, znao je da ni jedno ni drugo ne postoji. Postoji samo Univerzalno, a svako zlo je samo manje ili više nedostatak tog Univerzalnog. Često je o tome raspravljao sa svojim učenicima i istomišljenicima kao i onima koji su zastupali sasvim suprotne poglede. Obličja zla o kojima su mu govorili bila su samo pojave koje se nisu uspjevale uistinu izraziti. Pojave koje su koristili za strašenje neupućenih u Univerzalnu bit.

Poslije jedne od takvih rasprava Jamblih je sanjao ovakav san.

Šetao je svojim vrtom. Tamo negdje na rubu vrta, poprilično udaljenom od kuće, u grmlju, ugledao je čudnu priliku. Bila je uvijena u crno platno sa bijelim otvorima za oči i usta. Prilika mu je djelovala smješno. Kad se približio, sa blagim podsmjehom, pozdravio je posebno naglašavajući oslovljavanje »poštovana gospođo«, jer mu je pojava izgledala ženskog pola. Začuo je ne previše dubok muški glas, koji je odgovorio sa slično podsmješljivim tonom: »Da, gospođo«...

Pogledao je bolje nepoznatu pojavu i utvrdio da je uvijena u neku čudnu platnenu konstrukciju, sličnu ženskoj krinolini, samo što je ona ovdje obuhvatala cijelo tijelo. U nju je zbilja bio uvijen muškarac. Svi njegovi pokreti bili su podređeni stvaranju i očuvanju te mračne pojave. Na licu se mu je vidjelo da to od njega zahtjeva priličan napor.

Iako mu je pojava bila čudna Jamblih se nije namjeravao više baviti

njom. Polako se vratio u dvorište i u kuću. Ali ušavši u svoju sobu, na ležaju gdje je često sjedio, ugledao je muškarca koga je maloprije vidio uvijenog u čudnu platnenu odjeću. Sa bijesom koji ni samom sebi nije znao objasniti Jamblih je počeo istjerivati nepoznatog. Taj je bez otpora ali podrugljivo se smješeći pustio da ga Jamblih skoro izbací iz kuće. Na dvorištu je i dalje smješeći se i harlekinskim pokretima legao naslonivši glavu na lijevu ruku i počeo naručivati Jamblihu. Želio bi, ako mu domaćin blago izvoli izaći u susret, mlade gospođice koje bi ga hladile jer je vani jako vruće. Jamblih se samo podrugljivo nasmjeshio i okrenuvši se vratio u kuću. U uglu druge sobe ponovo je ugledao nepoznatog. Koračao je prema njemu značajno kimajući, kao da govori: »Da, da, ne postojim«. Jamblih je htio nešto ljutito izreći ali nije uspio, nepoznati mu je uskratí moć govora. Pomislio je kako bi pred sobom mogao imati samog Đavola. »Da, da, ne postojim«, neprestano je ponavljao nepoznati. Kad mu je poslije nekog vremena, moglo je to trajati koju minutu, nepoznati dozvolio da progovori, Jamblih se ljutito pobunio, kako nepoznati upada u njegovu kuću bez poziva i dozvole.

»Gost ili vatra, isto je«, odgovorio je nepoznati aludirajući na Jamblihovo ubjeđenje da u životu prihvata svaku pojavu, dobru ili lošu na isti način. Bez prevelikog uticaja osjećaja.

Jamblih je u snu najednom razumio šta mu se događa. »Svojim mislima i raspravama o nepostojanju hranio sam vašu pojavu«, rekao je. »Uporno negiranje ne potvrđuje, nego upravo hrani negirano«, smjeshkao se Jamblih. Nepoznati ga je gledao začuđeno, dok je njegova pojava polako počela blijediti i zračiti neku dublju svjetlost.

»Moja si prošlost, moje dječaćko razumijevanje, koje će me uvijek pratiti«, govorio je Jamblih. »Prošlost koju sam već odavno prosvjetlio i koju ću neprestano prosvjetljivati sa svakim svojim novim učenikom«. Kako je prilika nestajala tako je Jamblih osjećao da se budi. Spoznao je da je to bila njegova konačna i najvažnija pobjeda. U snu. Pobjeda u svojoj podsvijesti.

Ostoja Šobot

CRNI LUK (odlomak)

U ovom malom selu, daleko okolo se pročula čestitost familije Šobić. Imanje malo, a dječice puno. Darinka i Simeun su vrijedno i u slozi radili i skidali usjeve sa mršave zemljice, kako bi podigli na noge šestoro mališana. Dešavalo se ponekad da su bili i u oskudici, međutim, roditelji su tiho i s ljubavlju odgajali svoju djecu -kako je Bog rek'o, govorili bi na selu. Djeca k'o djeca, sve su to spontano i prirodno doživljavala. Ako im se kaže da nečega nema, mirno su to primala bez ikakvog negodovanja.

Godina po godina, a djeca su srećno odrastala u ovoj tradicionalnoj porodici. Svi su već đaci, osim najmlađe curice.

Srđan je, kao najstariji sin završio i poslednji razred osnovne škole s odličnim uspjehom. Najrađe je nosio sa sobom knjige dok je čuvao ovce. Redovno ih je odgonio na brdâšca, odakle se kao na dlanu vide dva tri sela, uzdižući se visoko iznad rijeke Sane.

"Ne vjerujem da postoji ljepši kraj na svijetu od ovog našeg", često je razmišljalo momče.

Svi u selu su govorili kako je Srđan, iako je sitan, veoma zreo momčić i da je izrazito lijepo odgojen.

-Svaka vam čast, baš ste lijepo vaspitali Srđana-, često bi govorili seljani njegovim roditeljima.

Mnogo je on volio svoje roditelje. U stvari, on ih je obožavao. Ponosno je dječacima u školi govorio o svome ocu:

-Nema te stvari, koju moj ćaća ne bi znao napraviti. On pravi: kace, burad, točkove za zaprežna kola, gusle, tamburice, vučije za vodu i još puno stvari od drveta. Kuje kose i motike. Ma, kažem vam, nema stvari, koju on ne zna napraviti-, hvalio se na način kako to dječaci običavaju.

Njegova majka je za njega bila najljepša i najnježnija majka na svijetu. Topio se od sreće kad god bi ga majka zagrlila i pomilovala po glavi.

Redovno je ona odlazila na roditeljske sastanke i svaki put bi čula brojne pohvale za sina Srđana. Razredni starješina ga je pred svim roditeljima navodio kao primjer, izuzetnog đaka.

Mnogi u njihovom selu, bili su veseli što se baš u njihovom seocetu nalazi dječak Srđan, koji je svake godina proglašavan najboljim učenikom u varoškoj Osnovnoj školi. Čuo je on više puta kako komšije nagovaraju njegove roditelje da, kako oni kažu, maloga obavezno pošalju na dalje školovanje.

Dobro se sjećao toga dana. Bilo je to krajem mjeseca maja. Dan sunčan bez ijednog oblaka. Iako još nije bilo ni jedanaest sati prije podne, te subote je bilo već prilično vruće. Njegov otac je otišao u hladovinu ispod bagrenja, prostro ispod sebe neku staru ponjavu i počeo da klepće kosu. Srđan je iz dvorišta čuo odjekivanje ravnomjernih udaraca klepca od babicu, kako su ovdje nazivali nakovanj i čekić. Prestajali bi povremeno dok je otac namakao klepac u vodijer sa vodom. U jednom trenutku ti ravnomjerni zvuci utihnuše i Srđana zainteresova šta se događa. Kada je provirio iz dvorišta vidje da je kod oca došao prvi komšija Neđo. Bio je radoznao šta to oni pričaju pa se sa druge strane neprimijetno privuče, odakle je čuo razgovor.

-Slušaj, Simeune. Srđan ti je stvarno zlatan dječko. Vjeruj mi da sam i ja k'o komšija ponosan na njega. Često se kod ovih iz okolnih sela pravim važan zbog mladog komšije. Nema mu ravna u cijeloj okolini. 'Oćeš li ga, bogati, poslati na dalje školovanje? Šteta bi bilo da mali ne nastavi školovanje, jer mu stvarno nadaleko nema ravna. Znaš da radim u Njemačkoj, pa čujem šta svijet priča. Tvoj sin posjeduje dar od Boga. Nemoj Šime-, tako on više puta naziva svoga komšiju, -da te ja učim. Nemoj da ga daš na zanat, već ga pošalji u gimnaziju, pa da momak može i na fakultet.-

-Bogami, Neđo, dobro ti to reče, k'o da si u najmanju ruku učitelj. Znaš, komšija moj, da ja stalno razmišljam o tome. Moj sin je stvarno čestito dijete. Vjeruješ li da ni meni nije sasvim jasno kad on sve te svoje školske zadatke nauči. Sve što god mu ja zapovidim on uradi. On sa

mnom i ore i kupi sijeno i čuva stoku, ma kažem ti sve radi, ali u školi je odličan. Ne može ti on bez knjige baš nikako. Kad god počera goveda na ispašu, vidim ga da sa sobom nosi školsku torbicu.

To što veliš da ga pošaljem u gimnaziju? Hm. Šta ti ja znam? Gimnazija, kažu, jeste teška škola, ali ja se toga ne bojim. Mali je dobar đak, završiće on, samo šta ću poslije?

Ti znaš, Neđo, da sam ja č'o'jek siroma'. Da ga šaljem na studije on bi mor'o ići u Banjaluku, a tu bi bili troškovi. Treba djetetu platiti stan, treba mu dati za hranu, treba ga obući. Ne može ići u školu sa zakrpama k'o ovdje. Ja se bogami bojim da to neću smoći. Znaš i sam da pare izbijam od prodaje teleta, kojeg praseta ili janjeta, ali to je sve mršavo. Pa sve kad bi to i smog'o, šta ću sa ostalo petoro djece.-

Cijeli razgovor je Srđan čuo i bio je veoma tužan, jer se našao u nedoumici. Oca je u potpunosti razumio. Jasno mu je da njegov otac financijski neće biti sposoban da ga pošalje na fakultet. Osjećao je da silno želi da pohađa gimnaziju, jer je bio željan učenja. Intezivno je razmišljao kako da riješi ovaj problem, i u određenom vremenu, sinula mu je jedna ideja, koja mu se učinila jedino moguće rješenje. Zato je riješio da u pogodno vrijeme o tome popriča sa ocem. Znao je da ga tata smatra pametnim, pa se nije plašio razgovora sa njim. Otišao je dole u baretak, gdje je čaća, kako često naziva oca, kosio travu, jer je znao da je to zgodna prilika da porazgovaraju.

-Tata!, možemo li malo popričati?-

Ovaj ga upitno pogleda, sagnu se, dohvati rukuhvat trave, obrisu kosu, te izvuče kvasilicu iz vodijera, pa tek onda izvuče brus i poče oštriti kosu. Oštreci kosu blago mu se osmijehnu, pa mu muževnim glasom odgovori:

-Kaži, sine moj. Slobodno mi reci što god ti je na srcu. Blago meni, doček'o sam da mi stasaš. Došlo je vrijeme, Srđane, da mogu sa tobom razgovarati k'o sa odraslim čovjekom, jer vidim da si sazrio. Zahvalan sam Bogu što imam takvog sina-, izjâsni se stari sasvim ozbiljno, a Srđana zbog toga obuze milina.

-Tata, ja volim školu. Svi moji drugari govore da je gimnazija najteža srednja škola i da je školsko gradivo izuzetno obimno, ali ja bih baš želio

da se upišem u gimnaziju. Tata, izvini, ali moram ti priznati da sam čuo razgovor između tebe i komšije Nede. Sve sam razumio što si mu rekao i moram ti priznati da si u pravu. Moje školovanje na fakultetu bi stvarno mnogo koštalo, ali ja bih te zamolio da me ipak upišeš u gimnaziju. Nemoj misliti da govorim na pamet, jer sam o svemu dobro razmislio. Pošto sam, jednu godinu kasnije pošao u školu, dok završim gimnaziju, biću punoljetan i spreman za prijem u vojsku. Ja sam mislio da poslije svršene gimnazije idem u vojsku, a poslije završenog vojnog roka bih se zaposlio, pa bih nastavio vanredno školovanje.-

Pošto ga je dobro saslušao, njegov otac je spustio kosu na otkos, prišao sinu i nježno ga zagrlio.

-Ponosim se s tobom, sine. Vidim da mudro razmišljaš. Meni je mnogo žao, dragi moj, što ti nisam u stanju omogućiti redovno školovanje. Sve bi' dao da to mogu, međutim, vidim da je moj pametni sin pronašao jedino moguće rješenje-, završio je njegov ćaća sa očima punih suza.

Srđan je zaista učinio tako kao što je i zamislio. Završio je gimnaziju bez ikakvih poteškoća. Iz svih predmeta je bio odličan, jedino mu je profesorica iz fizike zaključila četvorku. Maturski rad je pisao iz istorije i srpsko-hrvatskog jezika. Maturirao je takođe sa odličnim uspjehom.

Na maturskoj večeri je Srđan upoznao Anđeliju. Bila je nižeg rasta kao i on. Krasio ju je izuzetan stas, a u licu je prava ljepotica. Duševna joj je ljepota neuporediva. Uskoro je bio sasvim siguran da su veoma srodne duše. Priznali su jedno drugome ljubav i vjernost i od tada se nisu razdvajali.

Kao što je i planirao, nakon završene srednje škole, prijavio se u vojni odsijek i uskoro je bio regrutovan u rod vojske "Telefoniste linijaša".

Stajali su na željezničkoj stanici pripijeni jedno uz drugo i strasno se ljubili. Anđelka je milo jecala i milovala ga po kovrdžavoj kosi.

-Piši mi redovno, mili moj, jer ću svisnuti od tuge.-

Kad se voz ukazao na vidiku, Srđan je uprtio svoju prtljagu i nježno se opraštao sa voljenom djevojkom. Anđelka je počela glasno plakati, a on ju je tješio poljupcima.

Dijana Harčević Ćatić

PATIKE BOJE STIDA

Danas sam na ulici, u gradu, nakon skoro dvadeset godina, srela Diku. Jedva sam je prepoznala. Kaže da je došla do općine, jer treba neke ispisnice. Odriče se bosanskog i hoće da uzme slovensko državljanstvo. Kroz priču sa njom saznala sam da je ona mene odmah prepoznala. Kaže preko mame. “Dosta sličiš na mater. Haman ste iste. I ona je uvijek pozdravljala i znance i neznance s osmijehom. Zнала se je upitati i uvijek ponuditi za bujrum u bilo koje doba dana. Neki ljudi imaju urođenu dobrotu. Dok neki...” Tu je stala. “Nego kako su tvoji? Jesu li dobro i zdravo. Pozdravi ih molim te, od mene, Dike, ako me se iko još sjeća.” Nastavljajući razgovor ubjeđivala sam je da se je još uvijek svi sjećaju i ponekad spomenu, većinom po dobru. Jer, vjerujte mi i Dika je baš jedna od onih ljudi koja se rodi sa uređenom dobrotom. “Kako je Edvin, Diko? Da li je porastao? Da se nije već oženio”? Odgovorila je kroz smijeh. “Moj je Edvin, hvala Bogu, dobro. Završava fakultet.” “Pozdravi ga od mene”. – rekoh, “iako ne vjerujem da će me se sjetiti. Suviše mali je bio kad smo se zadnji put vidjeli. Drago mi je da ste dobro”.

Eto idem sad, žurim. Sad će im i pauza na šalteru. Pa da ne čekam vazdan. Još jednom pozdravi sve. Nemoj zaboraviti.” – opraštala se je Dika.

“Hoću, Diko, pozdraviti ću ih. Neću, Diko zaboraviti.” taksativno sam odgovarala. “Sretno i drago mi je da sam te vidjela!” “Meni je vjeruj mi još draže” odgovori Dika i nastavi “Valja meni uz ove stepenice. Ha? Iste one naše, ustvari vaše, ispred mahalske džamije” i nasmija se. “Ali šta je to za nas, kao što smo tvoja mati, strina Zemka i ja, koje smo tri puta dnevno sa kantama po deset litara išle na Točak na vodu. Još pod granatama. Uz Orašje. Gore, dolje. Niz onaki kamenjar.” I opet se nasmija i lepršasto, doslovno poskakujući, uzleti uz betonske stepenice koje vode iz Prvomajske u ulicu Izeta Nanića, gdje se se nalazila zgrada općine.

Nastavljajući kroz Prvomajsku do autobusne stanice, Dikine riječi zavrtješe u mojoj glavi neki novi film. Film, koji se u živo odigrao prije dvadeset i koju godinu. Kao fleševi navirale su uspomene jedna na drugu. Pomislih, strina Zemka. Iskreno govoreći svaki put kad se nje sjetim prvo me zaboli oko srca pa se ta tupa bol odbije u stomaku i udari u glavu. Dum, dum! Kao pucanj topa. I onda suze hoće učešće u svoj toj raboti. Ali, ko još danas plače po ulici. I to zbog sad već bivše strine i Dike. I najzad tko još može žaljenjem i suzama da vrati vlak zvan Sudbina na stare tračnice.

Nekad, taman tad kad sam bila naučila da vozim biciklo i kad sam kao četverogodišnjakinja trebala da učim prva slova uz pomoć mame i strine Zemke i da se pripremam za školu, ratni vihor tog aprila devedesetdruge natjerao me je da bez ijednog naučenog slova učim najprije šta je rat, gubitak, sklonište i da od sutra jedemo samo kukuruzovo brašno. Takvu sudbinu, neko trunčicu bolju, većina daleko goru, djelili su svi moji vršnjaci i sva djeca moje mahale. To vrijeme, osjećaji i uspomene koji su tad nastali, nisu, niti će ikad nestati u nama. Ponekad noću ja sanjam, da smo mi svi ponovo mali. Igramo se. Izolda, Dina, Alma, Anita, Merdžada, Amir, Nermin, Elvis, Aldin, Edita, Melita i Edwin Dikin među nama svi se skupa igramo. U lokvi na putu peremo patike. I Belkisa i Aida među nama, malehne, smetaju nam, pa ih ponekad ćuhnemo od nas, one se ponovo vrate. Guraju se da umoče i one svoje patike u lokvu. Ko biva i njihove su prljave. Onda opet drugu noć, ja opet sanjam, mi opet svi mali - vozimo se u onom starom autu, što je godinama bio uz živicu starog Tefedžije, i što je svima smetalo osim nama djeci. Posjedali svi i ko biva vozimo se kao na more. Nermin nas vozi. On kao najstariji uvijek se hvalio da je bio na moru u Vrsaru i u Topuskom na bazenima. Uh, kako je nama tad bilo daleko to more i taj Vrsar i bazeni u Topuskom. "I ja sam bio na moru", čujem Aldina kako viče, u to ga Alma prekida i govori "De, šta lažeš". A Aldin se izvlači "pa dobro možda nisam, ali ću ići kad se smiri rat, vodiće me tata." "I mene

će voditi tata"... "I mene će" nadodavali smo se jedan na drugog. U to kao da čujem Edvina "I mene će mama". Aldin kao pravi mali svađalac poklapa ga i odgovara "Hoće, baš, isto onako kako ti je kupila roza patike." I san tu prestaje.

U tim rozim patikicama sa svjetlo zelenim pertlama, broj tridesettri, moj drug Edvin proveo je tri ratne godine, tri najbitnije godine svog djetinstva. Nismo ni mi, ostala djeca imali bolje patike samo su naše tobože bile prave boje. Nama djevojčicama to ni nije smetalo, nikad se nismo ni zagledale u nečije patike, Ionako smo svi skoro imali iste, one što smo ih dobili u humanitarnoj pomoći, rijetko nove, većinom iznosane, od strane neke tamo djece iz Holandije ili Njemačke. Kad se sjetim ni ostalim dječacima te patike roze boje nisu toliko smetale, osim Aldinu. Aldin je sve te tri duge, preduge, godine vrlo oprezno držao Edvina na piku za zadirkivanje i ismijavanje. Roze tene sa svjetlo zelenim pertlama, ubrzo su postale tene stida. Mada, kunem vam se mi djevojčice nismo to nikad opazale.

Kad je Edvin ostao bez tate, Dika i Edvin ostali su sami. Dika je neko vrijeme radila drugim po njivama, kopala, žela žito, i brala kukuruz u zamjenu za namirnice. Onda kad bi došla zima i kad nije bilo za raditi po polju, uvijek se je neko iz komšiluka našao pa darovao brašno, frtalj šećera i soli. Tako je bilo i sa odjećom i za Diku, a i za Edvina. Diki je odjeća uvijek odgovarala što bi se reklo "k'o salivena", pošto Edvin nije imao svojih muških vršnjaka njemu je fizionomijom odgovarala Merdžadina odjeća. Pa je zato najčešće bio obućen u ženske trenerke i na kraju krajeva i obuven u te proklete patike.

U toku te tri ratne godine, Dika se je naradila po mahalskim njivama i mahalskim imanjima. Sve kako bi prehranila sina, a i sebe. Majka Edvinovog oca nije nikad voljela Dike i uvijek je koristila priliku da je okleveta na komšijskim sjelima i iskoristi priliku da joj preko drugih žena poruči da njoj više nije mjesto pokraj njihovog ognjišta. Nego da ide. I otišla bi Dika. Kao što je i otišla poslije, ali sa Edvinom, nakon bezbroj

pretrpljenih uvreda, emocionalnih šamara da tu više ne pripada i da može pokupiti svoje prnje. Kad se otvorio ratni koridor, devedesetčetvrte godine, Dika je, u noći, pokupila nekoliko osnovnih stvari, spakovala ih u plastičnu kesu s Unicefovom natpisom, uzela Edvina i otišla. Kasnije smo saznali da je Diku čekao brat koji ih je primio kod sebe u Njemačkoj. Iz Njemačke se Dika morala iseliti dvije godine kasnije jer nisu uspjeli dobiti azil. Srećom Dikina sestra ih je uzela kod sebe u Sloveniju. U Sloveniji su i dan danas. Eto Dika uzima državljanstvo, a Edwin završava fakultet. Dika se poslije nije nikad udala niti je došla u našu mahalalu. Bar tako kažu!

“Četiri marke i dvadeset feninga do Jezerskog košta karta u jednom smjeru” trznu me kondukter u autobusu. “Poskupili ste, jel tako” – upitala sam konduktera. “Šta ćeš, poskupilo gorivo pa i karta odmah. Jedno za drugim, to je tako vajk” - odgovarajući se branio kondukter. Od grada do naše mahale nema mnogo ali vožnja sa slabim putem uvijek se zna poprilično otegnuti. Sjest ću do prozora. Pejzaž mi najlakše skrene pažnju s vožnje. Uživam gledajući u rijeku. Gledam i nastavljam misliti na Edvina i Diku te shvatam kako svaki prijatelj predstavlja poseban svijet u nama. Edwin, moj prijatelj iz djetinstva, rođen u istoj mahali kao ja, danas da me vidi ili sretne čini mi se da bi se odmah dohvatili starih kolica skovanih od dasaka i otišli igrati se u pjesak. Mi se pamtimo i prepoznajemo tako. Tu smo stali, čini mi se tu bi i nastavili da se vidimo. Da se vidimo sad se ne bi ni prepoznali, jer mi se prepoznajemo samo po mojim muškobanjastim jesenjim kundurama i njegovim patikama roze boje. I zašto mene niko nije napadao? Podsmijavao se mojim kundurama žute boje? Zašto? Čini mi se da bih lakše ja podnijela uvrede i Aldinovo podrugivanje nego on. Edwin je uvijek bio dobrica bez svađe ili odgovora, skrušeno poniženo, nastavio bi dalje. Samo ponekad po koja suza odala bi usamljenost i nezaštićenost siročeta. Jer njemu bi tad

za sreću trebao samo jedan zagrljaj u kojem bi se osjećao siguran. Očev zagrljaj. I kao da zaključujem shvatam da se je najlakše bilo pokazati junakom, barabom, junačinom nad djetetom koje nema oca i čija majka ljetne dane od svitanja do zalaska sunca provodi radeći po komšijskim imanjima za koricu pšenišnog kruha. I baš mi je drago da Edvin završava fakultet. Biće uvažen gospodin, dok će Aldin ostati seoski neznalica i probisvijet sa samo osam razreda škole. Viša sila pobrinula se za ravnotežu. Hoću da vjerujem da je zaboravio to doba i hoću da vjerujem da je zaboravio patike boje stida.

Franjo Magaš

IGRA - TRSEK MOJ ZBUDI SE (ODLOMEK)

1. DEL

Osebe: MIŠKA, BARA, ČERKA, ZET,
GLAS GLEDALCA (Poljar), CIGANICA

SCENA: Na pozornicu je postavljenih dvanajst trsov 2x po dva reda
2 reda so Miškova in dva Barina.

Na sceno dojde Miška z beciklinom, v roki ima škarje za rezati.

(Prvo kitico »Trsek moj zbudi se« recitator recitira)

(Na oder dojde violinist. Miška začne peti **TRSEK MOJ ZBUDI SE**)

(Violinist po petju odide z odra)

MIŠKA: O, kaj me zebe, trsek moj, trsek, kak te naj zrežem da boš
mi čuda obrodil. (ogleduje si trseke in k enemu se počepne, za zaveso ga
opazuje Bara in se lišpa in nasmiha)

BARA: Dobro jutro sosed Miška

MIŠKA: Dobro jutro Bara, tak si me prestrošila kaj mi lefko vušlo.

BARA: V moje gorice sam čula kak lepo popevleš pak sam te došla
malo pogledati, te kaj zebe?

MIŠKA: Malo me zebe, hodi me malo pogrej. (Bara dojde do Miškija
i mu v roke huče)

BARA: Joj Miška kak imaš mrzle roke. Dej si roke pod moj štrikanec,
ti je kaj topleše.

MIŠKA: Joj kak je tu toplo, ja bi stalno mel tu roke.

BARA: Je, što bo pak onda delal. Nekaj imam ja za tebe, na gutni si
malo ka se i znutra pogreješ. To je prava domača, (Miška spiye žganico)
i ti si moral rano z doma.

MIŠKA: Neje bilo tak rano, sam ti došel z beciklinom prek Murskoga središča. Za menom idu moji mladi, čerka i zet s kolima, ka bodo dimo peljali rožde. Kak pak si ti došla ?

BARA: Ja sam došla pešice. V kmici sam se stala, iz Podturna do Pinc je davko. V Križovci sam išla prek broda i onda po logariji do sem i ve sam ti stopram došla.

MIŠKA: Joj pak si dugo hodila. Kaj si ni povedala da peš v gorice bi te ja lefko peljal na beciklinu pak te nebi bilo strah, i bi nam bilo lepše.

BARA: E, me ni bilo strah, znaš, da sam ti ja već dugo sama dovica.

MIŠKA: Pak znam, zato ti rom velim, bi nam bilo lepše če bi bili dva.

BARA: Je kam pak bi me dal, če bi me peljal nemaš tregara?

MIŠKA: Pak napre na štojgo bi se sela, malo bi te sam tiskalo. Ja bi tiral pedale ti pak bi krmuna držala.

Ve ti bom pokazal kak bi se peljali. (Miška prime Baro odzadi i tira pedale.) Vidiš tak bi se peljali

BARA: Znam ja zakaj bi ti mene del naprej i kaj bi krmunila, kaj bi me lefko petal, sam ti ja ni takša.

MIŠKA: Vidiš Bara a sam te petal !

BARA: Jesi me malo.

MIŠKA: Kaj bi te petal samo malo sam si roke pri tebi pogrel, ti bi odma rada da bite petal.

BARA: E, vi moški. Sosed Miška me boš nafčil rezati tak kak ti režeš, tvoji trsi so sako leto puni grozdja.

MIŠKA: Barica nafčil te bom, samo to ti nabo zabadav, to boš mi morala nekak platiti ali s penezi ali kak drugač.

BARA: No pa kaj boš rekel to ti bom dala. Ja znam da je denes ni nikaj zabadav. Miška a kak si to mislil da ti bom platila tak ali drugač.

MIŠKA: E, Bara, kaj ti to neznaš kaj oče moški dok ti tak reče drugač boš platila ?

BARA: Neznam Miška kak je to drugač, poveč mi.

MIŠKA: Bara, se ti vidi da si već dugo sama, se si pozabila. To ti bom povedal dok bom došel.

Bara pogledni kak bomo zrezali! To je starinsko, Se zrežeš samo tri rozge staviš, i na saki rozgi morajo biti tri oka a si razmila, vidiš to bo za letos a ovo bo za drugo leto.

BARA: Jesam razmila, ve bum znala.

MIŠKA: Joj Bara, več me puklja boli.

BARA: A te kaj zmasiram? De te zmasiram, tu.

MIŠKA: Tu, tu, tu, malo gori o kak je to dobro

BARA: Miška, ti je kaj bolje

MIŠKA: Je, jako mi je bolje.

BARA: No ako ti ve bolje bi te izda nekaj prosila Miška, tam na bregu bi štela nekaj trsov cepiti bi mi ti to cepil.

MIŠKA: Pak ti bom Barica cepil a i tebe bi izda lefko vcepil. Zeli bomo onuga mojega debeloga šteri je fletno zrel.

BARA: E, ti si hormok, kaj se hurmaš. Pak je mene ni treba cepiti. Trse je treba cepiti.

MIŠKA: Kaj se odma srdiš? Bara, pak si mislim, zakaj si ti izda soma zakaj si ne nojdeš kakšega moškoga? Da bi ti bil pre hiži, da bi ga nucala, po dnevi a bormeš i po noči, bi ga izda nucala.

BARA: Je Miška pak bi mi dobro došel kakši po noči.

MIŠKA: Bara, sedi se tu poleg mene, ve ti bom nekaj rekel, ja te več duže vreme šarcam i saki put si mi lepša, sigurno bi se našel kakši šteri bi te štel.

BARA: Nej se ti z mene sirotice norca delati. Hodili so k meni takši šteri so mene šтели a sam ja jih ni štela, kakšega staroga betožnega ka bi mu samo čajeka kuhala ja nečem, kaj bom žjim.

MIŠKA: Nikaj se ti na delam norca ti si več dugo soma i ja sam dugo sam zakaj me ne pozoveš pak bi ti da kaj pomogel. Ja bi ti navek došel.

BARA: Kaj pa bi onda rekli tvoja čerka i zet?

MIŠKA: Čerki nebi bilo po volji, pa kaj zato, sam dosti star da se lefko sam brigam zasebe, a moj zet je dober, kak čerka reče tak mora biti, on

bi bil vesel če bi ja dišel.

Idem ja dale rezat ka bom nekaj napravil. (Miška dide k trsu)

BARA: Naj on samo misli, da on mene lovi, niti znal nabo, da bom ga zgrabila, meni se Miška vidi. Ja bi ga štela, taki bo on kuhani i pečeni, bote vidli.

MIŠKA: Barica de si!

BARA: Tu sam. Ste ga čuli več nemre bez mene.

ZET: (Za odrom se sliši govorjenje : Ajde citra ajda, čali Citra, čali, hok Beba kam pok ideš, eha. Balaž raspregni krave pak je pusti na pašo). (Na pozornico dojdejo čerka i zet)

MIŠKA: Si čula Bara, več su moji došli, a ja sam nikaj ni napravil pak se bo srdila.

ČERKA: Dober dan soseda Bara!

BARA: Dober dan čerka!

ZET: Dober dan soseda Bara!

BARA: Dober dan Balažek!

ČERKA: Pak kaj ste japa do ve delali, izda ste nikaj ni zrezali. Kaj bomo ve dimo peljali.

MIŠKA: Če pak me je jako zeblo.

ČERKA: Zakaj ste si ni rokavice zeli.

MIŠKA: Pak zobil sam si zeti rokavice, a i sosedi Bari sam malo pomogal, ka smo najpredi jine zrezali pak onda bomo naše.

ČERKA: Japa, bog z vami, kaj ste vi došli sosedi Bari rezati gorice, ali naše.

NEKDO IZ DVORANE: Čerkica ja ti bom povedal kaj ti je delal, z Baro ti je ofiral.

MIŠKA: Kaj boš ti govoril, kaj imaš ti proti Bari, ti je morti žal ka Bara tebe nič.

NEKDO IZ DVORANE: Ja če bi štel bi lefko mel tri takše kak je Bara.

MIŠKA: Je, je, ti bi mel tri ti, zato si i ostal stari dečko ka te niti jedna neće pogledni se kakši si.

BARA: Miška, pusti ga. (Bara prime Miškija za roko)

MIŠKA: Kaj pak bo brlondoval

BARA: Čerka, nej se srditi, pak je ni samo japa kriv.

ČERKA: Sosedu Bara kaj pak vi pri jim delate.

BARA: Čerkica!

ČERKA: Nejte mi govoriti čerka, ja sem ni vaša čerka. O, ljudi za roke se držijo kak daj bili mladički.

(hitro spustijo roke)

BARA: Ne si mi čerka a lefko mi izda boš, pak ve bomo i vaše zrezali.

ČERKA: Sosedu Bara, vi ite v svoje gorice, japa, mi pak idemo rezat, da bomo meli kaj dimo peljati.

MIŠKA: Pa kaj ne vidiš da režem, kaj bi izda štela.

BARA: Čerka i ja vam dam svoje rožde, kaj smo z japom narezali.

ČERKA: Sosedu Bara, če ga vi nebi mudili več bi japa nekaj napravili.

BARA: Čerkica, kak se ti rada srdiš.

ČERKA: Kak se nebi srdila, če pak ste nikaj ni napravili. No, mi ve idemo a vi japa to dokraja napravite pak dojdite za nami dimo.

MIŠKA: Bom čerkica, bom, vi samo idite dimo. (Miška pokaže z roko, pojdi se solit)

ČERKA: Japa, kaj sto pokazali!!

MIŠKA: A to? Nikaj, tak bomo rožde nosili.

ČERKA: Joj bole stari bole nori. Zbogom ! Mi ve idemo.

MIŠKA: Zbogom čerka, kravice ni jako tirati pomalem pak kreskra. Vidiš Barica, pak smo mi sami, idemo se mi dva ve v Lendavske toplice kupat.

BARA: Joj Miška kak se bom kopala tak oblečena ali kak drugač?

MIŠKA: Ja bom v gačama, ti pak boš vu fertufu.

BARA: O bog s tobom, Miška, a da bomo onda to do kraja napravili.

MIŠKA: Pak demo druguč, rožde nam nabo nišči fkral. Oni moji nado znali ka smo ni se zrezali.

BARA: Naj bo tak, kak ti rečeš, Miška. Idemo!

MIŠKA: Miška i Bara pojejo Protuletje se odpira ...(spusti se zavesa)

Katica Kopasić

Hote misli vo selo moje

Hote misli dalko, pedeset let nazoj.

Dve male pucice, neso dvojčice, ali so čisto jednoke. Isto velke, jednoko oblečene, skupa popevajo, skupa plešejo, se igrajo i svodijo, navek so skupa.

Mama njim plete kitice iz črnih los, veže s pontleki, šiva suknjice, štrika svitareke.

A tatek, on vam je provo čudo. Stoja se vjutro ranookoli tretje vure. Hmije se vu kopanji kre zdenca, fučka i popeva skupa s pevci z našega grunta. Zbudijo sosede koji se nigdar zoto ne srdijo, nafčeni so i si ga imajo radi. Jožek fučka i popeva, ide na posel so govorili. Moj vam je tatek delal na negdašnji ekonomiji, hronil, dožil i riftal krave. I denes vidim, puno krov, se je on to zriftal nahronil, podojil i počesal. Navek so bile lepe te njegove kravice.

Dok se vrnul dimo rano v jutro, jo i sestra smo se skrile pod dunjo, čokale da pita: «Što je zel moje pucice?» Našel nas je, poigral z nami, a mama ga čakala z zojtrekom. Krpice s kosanom moščom, žgonci z vrhnjem ali z mlekom, gošparec, navek skromno i navek toplo ga je čakalo na stolo. Popoldne je našel časa da nas je z svojem beciklinom peljal vu Fojsak, ali k Drovi. Fojsak vam je šumica zvun Svete Marije. Tam nam je naš tatek pokazal tulko lepoga, da jo niti den denes namrem verovati da čovek bez posebnih školi more tulko znati. On vam je poznal sako životinjo, sakoga zojca, srno, fazona, štrka, divjo svinjo, za sakoga je znal de ga moči videti. Poznal je sako ružico, sako ftičico, sako trovico.

Peljal nas je z svojem beciklinom i na ribičijo do Drove. Mene na tregero, sestro na rušto. Jempot sem zaspola i fteknula nogo med špice. I denes

mi se pozna na nogi, de sem nastrodala. I na Drovo me vežo lepi spomeni. Tatak nas je obedve dal na hrbet i plaval z nami. Lovile smo ribe z njim, poznam i denes ščuko, klenu, soma, šarana,...

Prešla so leta, več dogo nega mojega tateke, nega mame. Soma sem mama troje dece i imam sedem unokov. Si se radi zberejo okoli mene, radi poslušajo kak je negda bilo. Jo pak imam vu jenom malom koto svojega srca svoja mloda leta i svoje Međimurje.

Katica Špiranec

SIRENA

I danas ti pogled luta daljinom, mala moja Sireno. Kao da se i zrake sunca nekako otužno poigravaju tvojim hrastovim ljuskama i repom. Jedino ti grudi ponosno i čvrsto lome svjetlo, žele prkositi prolaznosti. Ako i nisi htjela, odvodiš me opet daleko u prošlost. Opet moje misli lete daleko, daleko i zaustavljaju se u hrastovom gaju, ispod kojeg su moji Podgajci. Očima milujem krošnju najljepšega hrasta što se, kao momak za ženidbu, kupa u osjećaju vlastite snage i ljepote. Uho mi hvata tanak, a rezak zvuk, koji srce para. Pila je to, oštrim zubima ljepotu reže, dok se ova ne da, opire se i škripom javlja na daleko da moju šumu ubijaju. Pade i moj lijepi mladoženja, a iz gnijezda, što je godinama ležalo u bogastvu zelenog ogrtača, poispadaše golišavi ptići i zijevajući oprštaše se sa životom. Lijepi stas mu razrezaše na beživotno komade, natovariše na kola i povezoše šumu Save u susret.

Kad na most dođoše, on kao da se probudi, njegove jake noge novom snagom nabujaše i tako jadan, osakaćen, noga a ne drvo, panj a ne hrast, skoči u naručje Save, s kojom je decenijama kroz cvrkut, kroz huk i buk

drugovao. I sada ona, druga i sestra, saveznica i urotnica njegova, sakri ga u mekanu pješčanu postelju, pokri ga zelenim pokrivačem sunca i sjene i dade mu jato ribljih stražara pred vrata, da ga čuvaju dok spava. Izmrcvaren i jadan, umoran i nesretan, zaspao dubokim snom, bez želje da se probudi.

A Sava je za njega pripremala put u novi život. Upoznala je ona jednog usamljenog šetača, što obalu njenu koracima mjeri. Ne lovi u vodama njenim, ne kosi na nasipima zelenim, samo hoda, a oko mu traži, danima i uporno, kao da mu život zavisi od onoga što će naći.

Dokučila je mudrica, voda moja, da ova dvojica, njen hrast, što još uvijek spavaše i ovaj tragač, što mu oči obalom blude, traže jedan drugog. Snažnim zagrljajem jedne gromovite i vjetrovite noći istrkala je hrastov panj iz dubokog, skoro beskrajnog sna, i bacila ga najjačim valom svojim, na obalu. Teško joj je pao rastanak, ali se ipak mirnija i naoko zadovoljna u svitanje uputila dalje.

Na obali njenoj, sunce mladoga jutra pomilova vlažno, ljesketavo drvo. Vjetar ga osuši i položi u udobniji položaj, kao da mu želi prišapnuti, da opet usnije.

Ali san mu nije bio suđen. Nečija noga se skoro grubo dotače njegovog tijela, a onda osjeti davni poznati dodir, dodir topline i nježnosti, kakvim ga je milovao vjetrić dok još bijaše ponosni dub. Kad bolje pogleda vidje da ga miluju prsti tamne, ispucane, njegovoj nekadašnjoj kori slične ruke. Osjeti i pogled, koji kao prikovan, ne mogaše da se odvoji od njega. U njemu pročita da je čovjek doživio nešto lijepo.

Bijaše to pogled usamljenog šetača, slikara, pjesnika i kipara, koji nemire svoje duše, bolećivost srca i radost davanja ljepote drugima, upliće u slike, u pjesme, u skulpture.

Godinama je taj zarobljenik ljepote i dobrote tražio nešto što sadrži čvrstinu njegove vjere u ljude, toplinu majčinog dlana i ponos oca, koji sinu primjer daje. Nešto iz čega bi mogao svojoj ljubavi za zavičaj i ljude napraviti tijelo, svojoj nemirnoj duši udahnuti utočište i svom srcu stvoriti kutak, u kojem će sigurno kucati za sve što u životu mili-

nu i ljepotu vide i ne daju da se sklad čovjeka i prirode narušava. I evo, Sava čiju obalu poznaje kao svoj dlan, pokloni mu ono što je tražio da-nima. Plemenitost i čvrstoću hrasta okupanog milionima srebrenih kapljica ljepote, koja ga godinama skrivaše da bi ga umjetniku predala. U njegovom srcu prenulo se zrno nade, a duša je naslikala tebe, Sireno moja mala.

Dugačke zimske noći stvarale su pod njegovim dlijetom i ostrim orlovskim okom tvoju ljuskastu haljinu, koja pokrivaše stas ribe. Proljetno sunce i razvigor milovali su tvoje lice i tvoju kosu koja nastajaše. Čeznja za ljepotom, strast i želja za ljubavlju bez ostatka, napraviše tvoje čvrste grudi, a tuga i bol što ih ljudi često jedni drugima umjesto sreće i radosti daruju, stisnuše tvoje ruke u skoro očajnu molitvu, jer tvoj stvoritelj mišljaše da ljudi, kakvi smo postali, ne zaslužujemo da ih u zagrljaj raširiš. Gledali su te na izložbama i u galerijama, a onda si dospjela k meni. Onaj što ti dušu udahnu i ljepotu tijela stvori, zna da ja i on dišemo istom dušom, svijet mjerimo metrom ljepote i dobrote, a u ljudima tražimo ono zapretano zrnice osjećaja za drugog, potrebe da se daruje i želje da se zajedno nova ljepota stvara.

Znam, Sireno moja mala, da tvoj pogled njega traži. Daleko je, a opet blizu. Blizu koliko samo može biti netko tko ti je darovao život, udahnuo dušu i udomio te tamo gdje nikada sama biti nećeš.

Dok te gledam i milujem, u mislima k njemu putujem. Na licu mu vidim spokoj i zadovoljstvo, jer je dijelić njegove duše i kucaj njegova srca, utjelovljen u tebi, uvijek prisutan u mom domu, a ti, kao sestra moja, tu dane provodiš i mene često u zavičaj vraćaš. Tako smo sve troje na svoj poseban način, zajedno. Vezani čvrstim nitima prijateljstva koje nikada popucati neće.

Sonja Cekova Stojanovska

На автобусот

Не се возам многу често со градскиот автобус, но секогаш кога ќе одлучам за такво движење од точката А до точката Б по раздвижените градски улици, тогаш несомнено тоа станува едно вистинско мало лично доживување, сакајќи или не, проткаено со размислување за сè и сешто.

Понекогаш заслепена од брзањето, оптоварена со безбројните мисли дали го заклучив станот при излегувањето од истиот, кога грижата ќе ја начека новата мисла-комета дека алиштата повторно останаа, додуша исперени, меѓутоа како цвакани и апсени залудно чекаат во тапанот на пералната и ќе чекаат најверојатно дури до утредента зашто постои голема веројатност дека ќе заборавам на нив кога ќе се вратам дома доцна вечер, сепак правам незабележлива и замаскирана скен-анализа на сопатниците.

Интересно е како погледите на повеќето патници ќе се сретнат за миг или два и потоа како од оган изгорени ќе се пренасочат на другата страна, со една јасна порака: - Па не те гледам тебе, плавушо. Случајно погледот ми прелета преку твојата невкусно на тебе закачена блуза (иако имаш најверојатно само голема среќа што Господ ти дал скоро усовершено тело, меѓутоа мора да си лесна девојка, претпоставувам. Мислам, за разлика од оваа до тебе што природата како да експериментирала со неа. Жити сè, како не ти е мака да носиш со себе толкава непропорционана физиономија, и едни заби како на зајак... Но, ми се допаѓаат твоите очила за сонце. Мора да ти се подарок).

Многу е тешко да се стои во штикла во автобусот. Особено на кривините, кога случајно или не, ќе се најде и понекоја поголема дупка на патот, па секогаш ќе си благодарен ако можеш да се фатиш за шипката за да не се растуриш низ целиот автобус како

вреќа компир. Возачот не знае дека ти всушност си веќе некоку часа на нозе, дека со забрзан чекор стигнуваш до постојката, при што тенката штикла упорно ти се забива во малите дупчиња во стариот асфат, и дека штом ќе застанеш мирно некаде, веднаш се појавува мислата во стил на: - Што ти требаше токму штикла да обуваш, кога можеше и со убави балеринки да бидеш средена? - и од најниската точка на телото па токму то мансардниот дел на истото стигнува еден сигнал, дури молба, барајќи решение како ќе ги собуеш штиклите во прва прилика за да ги ослободиш стапалата од тие стеги. Стоејќи тежината ја пренесуваш од едната нога на друга па чиниш ги олабавуваш барем малку табаните. Пред сè, тоа го чиниш незабележливо префаќајќи ги рацете на шипката, понекогаш и со поткашување – демек да не се забеежи твојата мака со пустите штикли.

Секогаш до тебе ќе се најде една прекрасна жена во своите најубави години од животниот период. Со беспрекорна фризура и шминка, дотерана со вкус, облечена во квалитетни материјали и со ташна на гучи или барем гуес. Забележуваш како сите со почит ја погледнуваат, па и ти. И си велиш: и јас сакам да изгледам вака. Ќе се купам нешто после, веднаш штом ќе завршам со работата.

Често луѓето, додека се возат со автобусот, гледаат преку прозорец, некако замисени, а главите им климкаат како на кукли. Можеш дури и да забележиш како во себе донесуваат некакви заклучоци како и што ќе направат и како ќе си ги решат проблемите коишто ги фаќаат за гуша. И ќе се прашаш: - Што ли го мачи овој дедо со црната торба во раце? Можеби е болен или можеби останал сам, зашто неодмна му починала споругата, па сега оди на гробиштата да ѝ запали свеќа и да изрони солза две, да ѝ каже дека му недостасува. Староста си го бара својот данок. Ќе се замислиш и ќе се слушнеш себеси како испушташ голема издишка. Од друга страна пак ќе видиш дали некој средношколец убаво си поминал тој ден на училиште. Кога сериозниот поглед искажува дека денешнава оценката му е со низок

стартен број, тогаш гледаш како и ранецот му се наведнал дури до колена.

Во позадината на автобусот има нешто повеќе динамика. Младите си разговараат на нешто повисока фреквенција – моторот на автобусот е гласен, а со оглед на тоа што брмчи со некоја посебна динамика што всушност те нервира, а воедно внесува некој вид опуштеност, често проткаена со смеа или барем насмевка, поготово кога патувааш со некој познат.

Сите фраери седат во позадината на автобусот. Често тие се млади, па со некаков латентен или дури и провиден бунтовнички занос зборуваат за своите секојдневни теми. Таму се цвака со отворена уста, при смеењето се гледаат сите заби, и расипаните, вулгарноста на изразувањето има други димензии. Всушност, тоа е одлична прилика ако сакаш да го запозанеш (или да го научиш) јазикот на младите. Имено, сленгот се менува на секојдневен план, а автобусот често може да посуши како училна во движење. Младите луѓе сакаат динамика и нешто ново, поинакво. Дококу на изглед си многу поинаков од нив и доколку тие ќе те забележат, тогаш има многу пригушена смеа и фаќаш само по зборче или две од нивниот разговор, па само од време на време ќе се слушне по некоја цела реченица, обично многу експресивно искажана.

- Ај не зезај! Овдека во Скопје не се фура таква шема. - Шмизла скопска! - си велам, при што внимавам очите и гримасот на лицето да не го издадат моето размислување за однесувањето на девојкава што штотолку почнала да живее, а веќе бара начин како да стане нешто поинаква од просечните врсничките, нешто во смисол *Pank rules!* Па така си ставила една обетка на веѓата, втората на горната усна (чудно – нели обично носат на долната), нешто ѝ се светка на средина на јазикот кога малку со шушкање ги искажува фраерските размислувања. Таа истовремено скришум и подоко погеднува на десно каде што стои згодно високо момче, со грижливо направена панк фризура, обетка на веѓата и убави зелени очи. Не можам никако

да сфатам како скоро сите млади панкери се всушност со многу убава физиономија на лицето. И машките и женските. Фасцинантно.

Набљудувајќи ги фигурите во автобусот заборавам дека ме болат нозете сè до моментот кога ќе застане автобусот на постојката на којашто треба да слезам. Се отвара вратата а јас со одучен чекор излегувам од автобусот, згазнувам на асфатот, при што се забележувам дека излегувам полна со различни емотивни слики и мисла на тоа колку интересни луѓе запознав во само десетина минути возење со автобус, а со никој од нив не прозборив ниту зборче.

Nebojša Ignjatović

MESEČINA SA ZVEZDAMA

Mesečina
sa zvezdama
razlila se
po meni snenom.

Rasipaju mi se
bestidno
požuda
i čežnja.

Gde da stavim
glavu
na počinku?

Dal' na grudi
bujne kurtizane
il' na oltar
pesničke slave.

Eh, ne
staviću je
u krilo
Toplici
zavičajju
na davno pokošenu
livadsku travu.

VEČERNJE

Predamnom
zablistaše dvori
kao u bajki
otvaraju se dveri.

Od silnog ushićenja
čini mi se
na ognjištu tinjaju
ugarci.

U sjaju plama
toplinom žari
svetište detinjstva
za spokoj duše.

U tišini
šapatom čitam
večernje psalme.

*Vinko Piljagić***NEDAJ SLOBODE**

Ispala ptica iz svoga gnijezda,
jadnica mala, šta li se zbilo,
htjela si letjeti pa ti se neda,
da li si možda slomila krilo.
Uzeću tebe u svoje ruke,
daću ti toplinu svoga tijela.
Ja znam za tvoje velike muke,
opet bi samo letjeti htjela.
Pištiš, plačeš, mama te traži.
Otvaraš kljunčić, mnogo si gladna.
Kad budeš sa mamom ti joj kaži
da bila si samo na tren jedna.
Sada si dosta pila i jela,
vraćam te nazad u tvoj dom.
A bila si ipak ptičica smijela,
letjeti nisi imala nikome svom.
Evo ti gnijezda ptičice moja,
neka te hrani sad majka tvoja.
Odrasti, poleti, pozdrave nosi,
cijelom svijetu pokaži tko si.
Dugo poživí, dugo leti,
raširi krila i dugo pjevaj.
Sigurno leti, sigurno sleti,
svoje slobode nikome nedaj.

Danica Krajnc

MEDO BRUNDO

Medo Brundo samo brunda...
Teška mu je sada bunda,
a još teža desna noga,
- kako će do svog brloga?
Kleca noga Medu Brundu
s medom slepljenim na bundu.
Proklet bio lovac Pero,
što je kera nanj natero!
Mrcina lovačka teška
Brunda rani – nije greška.
Medo se kera ne boji,
al' Pero tu s puškom stoji.
Kero laje, šuška, njuška,
hrabri ga lovčeva puška.
Beži, gaca, Medo Braco
niz padine se kobaco.
Džabe ti je što si jak
i što znaju da si junak.
Kad oružje šumom krešti
bežiš, juriš do besvesti!
Medo Brundo tako brunda,
a sve teža mu je bunda...

Marko Krezić

KOPER TURISTIČKA MEKA

Jato galebova traži odmor od leta.
Mještanima Kopra velika utjeha.
Turiste i ljude mjesta ništa ne smeta.
Obalom Kopra jedna cura šeta.

Djeca se zaigrala u pjesku na plaži.
Jedni su pojeli sendvič u putu.
Svatko od turista nešto novo traži.
Nisam sreo nijednu glavu ljutu.

Ja sam obišo svoje prijatelje.
Nemam snage a ni dobre volje.
Nisam im mogao ispuniti želje.
Bit će drugo ljeto možda mnogo bolje.

Uz vina Koper: Refošk i Malvaziju.
Ja sam sanirao svoju dobru volju.

Marie-Hélène Estéoule-Exel

Dix nouvelles du dictionnaire

Nouvelles du dictionnaire

Voici un recueil de 10 nouvelles écrites à quatre mains, les miennes et celle du dictionnaire Larousse, 100ème édition, 2005. Ce sont donc des nouvelles « à contrainte » et c'est le dictionnaire qui m'en a donné les mots, tirés au sort et notés au début de chacune d'entre elles.

Parce que « le dictionnaire est une machine à rêver » comme l'a écrit Roland Barthes, je me suis laissée entraîner dans le monde des mots et ce sont eux qui ont « stimulé ma racontouze ». Nouvelles courtes et légères, à lire en souriant !

Nouvelle 1

*savoir-faire préserver tulipe chaudron cachet moustache bourgmestre
amoureuse faïence équipe*

« Cette découverte extraordinaire, ce savoir-faire unique, il est de notre devoir de les protéger afin que les générations futures puissent avec fierté continuer à les préserver ». Cornélius Van Zoebroek, le bourgmestre, commença ainsi son discours et le jeune homme debout en face de lui rougit légèrement.

Tous se mirent à applaudir frénétiquement ... L'atelier autour d'eux avait été décoré pour l'occasion. Des fleurs, et surtout des tulipes de toutes les couleurs possibles et même noires, celles que venait de découvrir en Turquie, Carolus Clusius. Il y en avait sur chaque coin des établis, entre les cornues et les fioles, dans des chaudrons et même tout en haut de l'alambic. Les bouquets avaient été offerts par le maître de l'atelier Joris Janssens reconnaissant ou simplement soucieux d'impressionner les visiteurs ...

Jan travaillait dans l'atelier depuis déjà 10 ans mais c'était la première fois qu'on le remarquait. A côté de lui se trouvait Joris, son patron, le marchand de poudres, d'onguents, de potions et d'autres huiles qu'il allait souvent chercher dans des contrées fort lointaines. Joris n'était pas particulièrement attentif aux compagnons qui l'entouraient. Il les faisait travailler dur et considérait comme normal de profiter largement des fruits de leur travail. « des va-nu-pieds que j'ai recueillis, que j'ai formés moi-même et à qui j'ai donné un bon métier » pensait-il à ce moment là, tout engoncé dans le pourpoint en brocard qu'il avait fait tailler pour l'occasion. Il avait fière allure et paradait en faisant rouler sa moustache sous ses doigts ... C'était sa consécration, l'invention de Jan allait certainement lui apporter la gloire, l'argent et ... l'amour peut-être, qui sait ?

Jan tourna son regard vers le bourgmestre qui finissait son discours en essayant de mettre en valeur sa propre participation à l'affaire ... d'autres notables l'entouraient, des clients de Joris, le médecin, le docteur Tulp, un homme maigre et jaune toujours vêtu de noir mais qui savait mieux qu'un autre préparer des potions à partir des poudres de Joris, poudres qui guérissaient souvent mais enterraient parfois. Vis-à-vis du médecin se trouvait l'apothicaire Floris Meertens qui revendait dans son échoppe ce que lui procurait Joris. Floris était celui qui profiterait le plus de l'invention de Jan. Il était magnifiquement habillé, le cou entouré d'une fraise et le pourpoint rehaussé de dentelles. Jan doutait que ce fût pour ses beaux yeux ou ceux des compagnons de l'atelier... Il en voyait la raison en face de lui. C'était Saskia, la fille du bourgmestre, ravissante dans cette robe de velours cramoisi, si pâle comme il fallait l'être mais avec des lèvres amoureuses et de longs cheveux blonds qui dépassaient coquettement de sa coiffe ... L'apothicaire la dévorait des yeux et l'imaginait déjà, installée dans sa grosse maison à pignons entourée de marmots aussi blonds et indolents qu'elle et qui sait un jour à sa droite pour être présentée à la cour.... Dans son rêve éveillé, il souriait d'un air idiot, c'est du moins ce que pensait Jan... Joris, Floris, ces deux là avaient eu un coup de foudre pour Saskia il y a un mois quand ils

l'avaient vue au bal des Confréries où elle accompagnait son père pour la première fois. Le sachant l'un et l'autre, ils se regardaient en chiens de faïence comme on disait à Delft.

Et lui Jan ? Il soupira...

Le bourgmestre s'approcha de lui, accompagné de Joris.

« Et voilà donc ce compagnon, celui qui a trouvé l'invention qui va faire certainement la fortune de notre ville, la vôtre, Maître Janssens et peut-être aussi, un jour la vôtre Jan ! Bravo, mon garçon...Et comment vous est venue un idée si ingénieuse ? »

Joris Janssens se rengorgea : « Vous savez, c'est un travail d'équipe ». Le bourgmestre qui n'était pas dupe, insista en se penchant vers Jan ... Jan s'apprêtait à répondre : » Et bien voilà«. Il s'arrêta. Il se rendait compte qu'il ne pourrait jamais, jamais raconter son histoire... Voilà encore une découverte si extraordinaire qui resterait à jamais anonyme...

« Allons, mon garçon, dites-nous, comment avez vous eu l'idée de faire des cachets ronds ? »

Jan le regarda, sourit puis il baissa les yeux vers les seins de Saskia...

Elena Bulfon Bernetič

L'albero di Natale di Anna

Era il lontano dicembre del 1939, esattamente sette volte due mani più quattro dita fa. Faceva freddo, un freddo pungente che attraversava gli abiti e punzecchiava la pelle. Il cielo si manteneva grigio da qualche giorno. »Tempo da neve« diceva zio Toni che di meteorologia s'intendeva. Anna stava pelando le patate per preparare la cena dei suoi tre fratelli minori. La mamma le aveva ordinato di pelarle e metterle a bollire mentre lei andava in paese a pregare la vecchia Mariuccia di scambiare due uova delle sue preziose galline per mezzo litro di latte di capra. Papà sarebbe tornato presto dalla miniera, quella sera.

Anna era la maggiore dei quattro fratelli, aveva dieci anni. Era piccola di statura e molto agile, abituata a passare il tempo a correre e saltare per essere alla pari dei suoi tre fratelli minori Mario, Luigi e Gildo. Portava i capelli neri come la pece sciolti sulle spalle e aveva due occhi da cerbiatta che risaltavano sul suo viso minuto.

»Luigi, aggiungi un po' di legna al focolare!« comandò la sorella.

»Nemmeno per sogno!« rispose lui.

»Guarda che se non obbedisci, lo racconto alla mamma e te la vedrai con lei!«

»Che strazio!« rispose lui alzandosi dal focolare, dove stava giocando con i suoi fratelli e uscì.

»Tra pochi giorni sarà Natale e noi non abbiamo nemmeno l'albero.« si lamentò Anna.

»A cosa ti serve l'albero?« chiese Mario che tutti chiamavano Mariuccio, il secondogenito.

»Per addobbarlo, no! Cosa darei per essere come Rachele o Maria! Loro sì che sono fortunate! Hanno già addobbato l'albero e a Natale ci troveranno sotto anche qualche regalo!« continuò a lamentarsi la bambina.

»Anche a casa di Renato hanno l'albero. Non è un abete, quello ce l'hanno solo i ricchi! Il papà gli ha portato dal bosco un ginepro «

»Beato lui!« sospirò la bambina. La sua famiglia abitava a Castelve-nere, un paesino di otto case in pietra, situato sul monte, proprio sopra un piccolo cimitero. La loro casa era composta da due stanze: una fungeva da cucina, e qui si trovava il focolare, el fogoler, e al piano di sopra, al quale ci arrivavi salendo una stretta scala di legno, c'era la stanza da letto in cui dormivano in sei: i genitori e i quattro figli. Il papà lavorava in miniera mentre la mamma si occupava dei figli, del piccolo orto e della vecchia capra. A volte svolgeva qualche faccenda per le signore del paese vicino, o vendeva un po' del loro latte di capra, oppure andava ad aiutare in campagna nella valle sottostante. Si trattava di lavori saltuari, a giornata, sui quali non poteva fare affidamento certo.

»Perché noi non possiamo avere l'albero di Natale?« chiese Gildo, che aveva appena cinque anni.

»Perché siamo poveri.« tagliò corto la sorella.

»Ci deve essere una soluzione...« rifletteva da alta voce Mariuccio.

»Ma che soluzione! Noi non abbiamo un bosco in cui andarlo a prendere. Se ti becca Don Luigi nella pineta della parrocchia ti fa pagare una multa salatissima! Non c'è soluzione.«

»Che soluzione?« chiese Luigi rientrando con la legna.

»Niente. Porta qua, se no ci sognamo le patate cotte stasera!«

»Eppure una soluzione ci deve essere...« continuava a ripetere Mariuccio »e io la troverò.« Aveva già un'idea.

Besedilo pregledal Massimo Medeot.

Pepe García González

CONTIGO UN MOMENTO

(fragmento de una novela corta)

Estar contigo o no estar contigo es la medida de mi tiempo.

(Jorge Luis Borges)

De madrugada

Naturalmente no se veía a nadie por la calle. Una mujer subía de madrugada por la escalera caracol de una casa buscando un dormitorio. Ella no era ni alta ni baja y el día anterior había comprado a última hora un calzador en la zapatería de una pequeña localidad cerca de donde ella vivía. La mujer que subía llevaba guantes de seda sin dedos y acariciaba la barandilla de cuerda de la escalera de caracol. Había llegado en bicicleta al número veintitrés de la calle de un barrio de las afueras de la ciudad. Avanzó por un sendero cubierto de grava, se paró de repente y tiró la colilla mojada del cigarrillo. Un gato se encontraba agazapado en el saledizo de la chimenea de una casa que parecía, pensó, un convento amueblado. En una calle vecina, los albañiles empezaban dentro de unas horas a seguir con el derrumbamiento de una casa vieja. De día, el trabajo de camiones, excavadoras y grúas especiales atraía a mucha gente que se paraba delante de un puente a observar y comentar el desarrollo de las demoliciones. Llovía. La mujer de los guantes de seda sin dedos que parecía una sombra aparcó la bicicleta contra la verja de la casa, abrió con cuidado una puerta que chirriaba, anduvo por la senda de losetas del pequeño jardín y se detuvo delante de la entrada principal de la casa. A escasos metros de la casa pasó un largo y pesado tren de mercancías. Ella suspiró profundamente y frunció el entrecejo como si estuviera enfadada; olvidaba el detalle de la vía ferroviaria que tanto caracterizaba el paisaje de este barrio de gente de trato fácil. Sacó el calzador del bolsillo

de la gabardina y abrió la puerta principal con fuerza. La mujer estaba dentro de la casa.

Subiendo con cuidado por la escalera caracol, ella recordó la cara de asombro que puso el vendedor al ver que una mujer tan elegante (como él mismo le había sugerido con segundas intenciones mientras se limpiaba el cristal de las gafas empañadas con una punta del faldón de la camiseta), con guantes de seda, se empeñaba en la compra de un calizador. Con una sonrisa algo tímida, recordó en el rellano de la escalera, después de rascarse con disimulo detrás de la oreja, el vendedor tosió varias veces. La mujer elegante reaccionó de inmediato e intentó cambiar el rumbo de la conversación explicándole que quería gastarle una broma a su marido. Una broma pesada, añadió sin pestañear, porque quiero abrirle la cabeza.

Mientras la mujer intrusa se encontraba en una casa en penumbra y buscaba un quinqué de petróleo que no había, en una selva lejana y llena de aves del paraíso, al mismo tiempo, un misionero blanco caía en manos de una tribu de caníbales. Estaban preparando la comida y él iba a ser el primer plato. “Escuchadme”, dijo con los ojos llenos de sangre, “¡no me comáis, porque no os voy a gustar!” El misionero sacó una navaja del bolsillo, se cortó un trozo del tobillo y se lo ofreció al jefe de la tribu. El Gran Jefe lo probó y lo escupió al suelo. El misionario vivió hasta el final de sus días entre los caníbales sin contarle a nadie que tenía una prótesis de corcho.

En el establecimiento de calzado, la mujer le guiñó un ojo para pactar el efecto de su comentario. No había nadie. Tampoco había zapatos; sólo había montones de cajas de color crema. Las campanas del reloj de la iglesia de la plaza daban las cinco de la tarde. Otro reloj, atrasado, que pendía de una viga en una pequeña estación del Norte, y cuya esfera estaba sucia, se entrometió con insolencia negra en su memoria. El dependiente macilento puso una expresión de tristeza porque no había en-

tendido bien la respuesta o la explicación de la mujer. Durante el breve tiempo que la distinguida compradora permaneció en la tienda, el hombre se abstuvo de hacer comentarios. La mujer pagó el precio del calzador en metálico, explicó que su marido cumplía años dentro de unos días (bajo el signo de Tauro), y salió de la tienda a paso lento, como un ventilador del trópico, estropeado y sucio, en el techo de una cantina en medio de la jungla. *A rummaging through the jumble of the past.* Llovía. Una vez cerrada la puerta detrás de sí, un quedo ‘vaya con Dios’ quiso salir de la boca del humilde dependiente con cara de triste. Pero el rostro pálido tosió y se asustó porque tenía la impresión de que la mujer, en la calle, a través del lluvioso cristal del escaparate, había captado el movimiento de sus labios formando unas turbias palabras de despedida. Tenía las piernas más bonitas de todas las mujeres que habían entrado esta semana en la tienda de zapatos, pensó con una pizca de lascivia.

Ivan Korponai

Nem bírom nézni

Nem bírom nézni,
se látni,
ha valaki
az árnyékomat gázolná...

néztem és láttam,
hogy
a halál az asztalnál ült,
mosollyal az arcán,
és itta
a feketekávét tejjel...

véres kaszájat
falnak támasztotta
és a vér
csöpögött csöppenként,
a fehér falon
a vajdasági tanya
egy felakasztott képére...

Nyugtalanság van bennem

Szél fújt,
az utcáról
a port magával vitte,
szememmel látni
nem bírtam semmit sem...

A Mlakában úgy mondták:

Haljál meg,
ha élni nem bírsz
vagy nem tudsz...
de jobb ha élsz amikor már
a halált nem kívánod...

nyugtalanok
a szabadkai éjszakák,
amikor a szívem is sír,
és nem jön
álom a szemeimre...

szétfoljnek
már ezek a sorok is
nem, nem tűnek el,
csak a könnyeimből
lesznek olvashatatlanok,
hogymint senki sem
bírja elolvasni – megérteni...

ne sírjátok emlékeim,
akkor én sem fogok sírni...

Sasikala Perumal

I am the poison
that makes
liars and deceivers
of men and women
I am the poison
that makes
enemies of
blood
I am the poison
on which
the truth
is destroyed

I could call you or you could call me
He could invite me or I could invite him
I could have, he could have, you could have
I should, he should, you should
I would have
Had the world not turned yellow and green, purple and
blue
Swollen. Bruised. Aching.
-March 14, 2014

Come my sisters, help me put on my black veils.
Don't you know? I am to begin mourning.
There have been deaths of which I did not know.
Occasionally the stench of it came to me but I mistook it for
something else.
Now I have finally discovered the rotting corpses and must
begin my mourning.
Come my sisters, help me put on my dress of black.
I must begin to mourn the death of a marriage.
I must begin to mourn the death of a friendship.
-April 9, 2014

Mila Vlašić – 85. let

Dođoh na svijet
u rujansko nedeljno jutro
moj život bi obilježen kazaljkom
na sunčanom satu.
Pridobi beskrajne prijašnje živote.
Življenje i vrijeme me prisililo
da pišem riječi i crtam mostove
u sadašnjosti.
A ona je, čini mi se, izvan mene
i samo je dijelom

mogu dosegnuti.

Od nekog otkrivanja i traženja
moje su oči čežnjivo porasle,
a srce mi čudno nemirno.
I ja sam zavoljela priče.
Bajke o dalekim

očekivanjima.

I dokle koračati obećanom stazom
da bih naišla
na jedan jedini mirni dan
u kome bih prisluhnula

glas tišine.

U vrt siđe osmjeh proljeća
da se njegov pejisaž u tišini odmori.
Gledam zoru kako otvara snene oči
i Sunce kako kovitla nebeskim plavetnilom
i Mjesec kako se nasmijan povlači.
Nikada vremenu neće biti kraja.
Kao noć i dan, tiho se bol
i radost smjenjuju.

Ja nisam sama.

I drveće se popelo na prste
mahalo mi svojim granama.
Jedan oblak koji se odmarao
u kutku neba
želio je da poput ptice poleti k meni.
I planine su ispružile svoje ruke.
I one kao da hoće
da se upute sa mnom.
Osjećala sam
da sam pravi put

izabrala.

Otvaram prozore svoga dvorca
i suncu
i mjesecu.
Začaran je to dvorac
Njega umjesto bršljana
vilina kosa obavija.
U njemu se snovi grle
i pjesme rađaju.

Titra u meni tajanstvena sreća

Duboko je zapretan moj žar.
Ne nosim rasute dragulje
već usamljenost
koja je bogastvom ispunjena.
I moja usamljenost negdje
u kutku srca u toplome sjedi.
A ono neizrecivo

tako je daleko.

Rasprostro se dan.
Rasutih očiju
i s nemirom među ljudima
hodam sunčanom stazom,
vjerujući u nepoznato.
Neizvjesnost saznanja za Sutra.
Stotine pitanja imam na usnama
pripremljenih za Novi svijet.

Moj jedini prijatelj je šutnja
a nemir suputnik i vodič.

Kamo krenuti?
Kamo?
Da se uputim k zvijezdama?
One su jedino čiste.
I htjela bih da vjerujem
da je među njima jedna
koja me čuva
i čeka na me.

Vladimir Vekić

ob prihajajočem jubileju (89 let)

BARKA

Pod hridinama gdje vječnost se gasi
s valovima se hrve barka.
Procvjetali jurišaju vali,
prkosno im stjenje napade vraća.
Svaki put sve više je suza,
za udar vala hrid je kraća.

Na valovima ljulja se barka,
morem je radost nosi.
Odupiru se valovima hridi,
mala barka im prkosi!

Umiru orijaši putujući,
pozdrave im šalje barka.
Ni duša ni kraća,
lučici maloj oholo se vraća!

HUMANOST

Moćnici slavu slave,
i mravi se politikom bave!
U rasulu ekonomija je cjela,
ideje so zakočile i pokretačka
djela.

Pucaljke su aktivne.
pucnjevi po planeti bruje.
Kroz valove straha i humana
teorija se čuje.

Pohlepni sudbu kroje,
imaju bogove i sledbenike svoje.
Nikako da se jave za pomoć zamoljeni
sveti.
Glad i pljačke gopodare na planeti.

OŽIVJELA PJESMA STARA

Pod svodovima plavog neba
plovi zemlja planeta.
na brodu su vrste,
i sva čuda ovoga svijeta.

Uspjehe svoga rada vrsta slavi!
U vatrenom veselju i stara se
pjesma javi:
KORUPCIJA? KORUPCIJA, oživjela
pjesma stara.

Pjeva se pojedinačno i u zboru,
pjeva se i na papinu dvoru.
Maha uzima, svjetom se širi,
svjetom vlada!?

Ljenčuge bi živjet htjele
špekulacijom i bez rada.
Pjesma nema mirisa ni boje,
u kuverti čuva melodije svoje.

Melodija uvijek ista?
Malena je jezgrovita i bistra •
Majke nema, ne poznaje oca,
i rođaka nema.

Melodija se vrti oko novca.
Nek se giba, neka šušti,
ko jesensko lišće prije kiše,
biće u sefove spravljeno.
Samo neka je vrijedno, i neka ga je
više!
Ne žele slušat ni i za cente,
ni za pare, hoće EUR-e sveže,
il DOLARe, novčanice stare.
Procvjetao KRIMINAL u MORALU,
obilazi etiku, vrijednost staru!?

PARALELE 18, 2014 (in 2015)

Literarna revija za vprašanja kulture
manjšinskih avtorjev, ki živijo v Sloveniji

Izdal

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

Zanj

mag. Igor Teršar

Urednica

Barbara Rigler

Uredniški odbor

Jure Drljepan, Neda Galijaš, Senada Smajić

Izbor besedil

Jure Drljepan, Santiago Martin, Nadja Dobnik, Emese
Rajšli, Barbara Rigler

Prevod razpisa v angleški jezik

Sunčan Stone

Prevod razpisa v italijanski jezik

Sergio Sozi

Prevod razpisa v francoski jezik

sodelavci Francoskega inštituta v Ljubljani

Naslovnica in oblikovanje

Andrej Perčič

Cena:

5,00 €

Naslov uredništva

PARALELE, MENTOR, JSKD RS,
Štefanova 5, 1000 Ljubljana,
mentor@jskd.si, www.jskd.si

ISSN 1318-5063

Ljubljana, maj 2014